

Slovenski 12 čebelar

YU-ISSN-0350-4697
Letnik XCIV – Leto 1992

LETO 1873 – PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

Slovenski čebelar

Št. 12

1. december

letnik 94

VSEBINA

Marjan Skok: Ob zaključku leta	321
Marko Debevec: Čebelarjeva opravila v decembru	323
Janez Mihelič: Slovenski čebelarji smo bili na strokovnem izletu v Franciji – obiskali smo čebelarski kongres in razstavo čebelarske opreme v Chambéryju	325
Milan Runtas: Slovensko čebelarstvo v številkah	329
Marjan Debelak: Majhna in najmanjša čebelarstva	333

BOLEZNI ČEBEL

Aleš Gregorc: Analiza stroškov zdravljenja nosečnosti čebel	336
Leopold Verbovšek: Naravno sredstvo za zatiranje varoze	338

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Edi Senegačnik: O letošnji medeni beri ...	338
--	-----

NEKOČ SO PISALI

Marjan Debelak (priređil): Iz življenja čebel	340
---	-----

BIODINAMIČNO ČEBELARJENJE

Matthias K. Thun: Čebelarjenje z upoštevanjem kozmičnih ritmov	343
--	-----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

ZČDS: O zbiranju članarine za leto 1993	344
Albert Brenkovič: 25 let čebelarskega društva Turnišče pri Ptujju	345

OBLETNICA

ČD Rogaška Slatina: Martin Tovornik 80-letnik	347
---	-----

OSMRTNICE

ZA VAŠO KNJIŽNO POLICO	
Mateja Leskovar: Kuhinja naj postane bra- nik vašega zdravlja	350

MALI OGLASI OBVESTILA

CONTENTS

Marjan Skok: At the end of the year	321
Marko Debevec: Beekeepers occupations in December	323
Janez Mihelič: Slovenian beekeepers has visited a Congress of French beekeepers and a exhibition of beekeeping equipment in Chambéry in France	325
Milan Runtas: Slovenian Beekeeping in numbers	329
Marjan Debelak: Small and the smallest (mini) beekeepers	333

BEE DISEASES

Aleš Gregorc: Analyze of expences for treatment nosema disease of bees	336
Leopold Verbovšek: A natural medicine for treatment and exterpeating parazite varoa	338

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

Edi Senegačnik: About a honey crop of this year	338
---	-----

ONCE UPON A TIME

Marjan Debelak: M. Maeterlinck; From the bee-life	340
---	-----

ALTERNATIVE BEEKEEPING

Matthias Thun: Beekeeping and the influence of universe pulsing on them	343
---	-----

FROM THE SOCIETY LIFE

ZČDS: How to collect a subscription on the members for next year	344
Albert Brenkovič: A beekeeping asociation of Turnišče by Ptuj was celebrate a 25 year of sucesfully work	345

ANNIVERSARY

ČD Rogaška Slatina: Martin Tovornik was 80 years old	347
--	-----

OBITUARIES INFORMATIONS SMALL ADVERTISEMENTS NOTICES

Tudi mladi so navdušeni čebelarji, zato se nam za bodočnost slovenskega čebelarstva ni potrebno bati. Na sliki so mladi posavski čebelarji po zaključku tekmovanja. Foto: F. Marolt

OB ZAKLJUČKU LETA

MARJAN SKOK

Za nami je prvo leto naše slovenske države. Slovenska država, stoletni sen naših pradedov, katerega dokončno uresničenje smo dosegli januarja, je zaživela, ko so nas priznale prve tuje države. Priznati moramo, da smo bili v boju za svojo neodvisnost dovolj odločni in pogumni, tako da smo s tem presenetili tudi same sebe. Pri tem smo imeli tudi veliko sreče, da smo z razmeroma malo žrtvami dosegli svoj cilj. Za druge sodržavljane nekdanje Jugoslavije tega ne moremo trditi. Prav zdaj lahko sočustvujemo z velikim trpljenjem ljudi iz Bosne in Hercegovine, saj velike dele Bosne za nas nedojemljivo kruto etnično čistijo in ljudi izseljujejo ali pa družine z otroki vred celo ubijajo. Tega pri nas ni bilo, prav tako pa tudi ne medsebojnega obračunavanja nekdanjih sosedov različnih narodnosti. Pri nas pa imamo hude gospodarske težave, veliko brezposelnosti, velike socialne razlike in begunske probleme.

Prevoz čebel na Hrvaško in druga pasišča

Gospodarske težave zelo občutimo tudi čebelarji. Najprej so nove razmere občutili

čebelarji-prevažalci. Zaradi bojov v Hrvaški so že lani izgubili najlepša pasišča v Dalmaciji, Gorskem Kotarju, Baranji in Posavini. Letos pa so se pojavile velike težave pri prevozu čebel prek meje. Za letos nam je z velikim trdom ZČDS, republiških veterinarskih in carinskih služb (hrvaške in slovenske) uspelo ohraniti možnost za prevoz čebel na Hrvaško. Številni prevozniki te možnosti niso izrabili, prihodnje leto pa bo drugače. Prevoz čebel na Hrvaško se je 30. septembra letos izenačil s prevozom v Avstrijo ali Italijo. To pa pomeni, da je prevoz na Hrvaško do preklica ustavljen. V prihodnje bodo morale čebele nabrati svoj pridelek na območju Slovenije. V to pa bo treba vložiti veliko dela in se tudi bolj disciplinirati.

Prodaja čebeljih pridelkov

Časi, ko si lahko zapeljal svoj pridelek k enemu od odkupovalcev (Medex, Hmezd in drugi), pri naslednjem okencu pa dvignil denar, so dokončno minili. Hmezd je to dejavnost, kot sam pravi, zamrznil. Medex odkupuje samo tiste medove, ki jih lahko proda na Zahodu (gozdne in delno akacija).

800.78

Drugih pomembnejših trgovcev s čebeljimi pridelki pa za zdaj pri nas še ni.

Tako se moramo čebelarji spet postaviti na svoje noge oziroma opreti na svoje sposobnosti trženja. Ob vsem tem pa je zelo padla tudi kupna moč porabnikov čebeljih pridelkov. Predlani in lani so z vzhoda in južnoameriških držav uvozili velike količine cenenegega medu. Prodajo tega medu omogoča naša zakonodaja oziroma pravilniki o prometu z živili, izdani še v preteklosti. Pri oblikovanju le-teh so sodelovali tudi naši trgovci s čebeljimi pridelki. Zato naš med še danes ni ustrezno zaščiten in ovrednoten, posledice pa čutijo zlasti večji čebelarji in čebelarji v odročnejših krajih, saj nimajo možnosti, da bi svoje čebelje pridelke prodali neposredno.

Cene repromaterialov

V prodaji na drobno stane kilogram sladkorja že 80 do 90 SIT, v diskontni prodaji pa je približno za 10 SIT cenejši. Čebelarji pa smo v zadnjem času dobili sladkor po občutno nižji ceni, in sicer od 48 do 56 SIT za kilogram. Pri številnih dobavah je sodelovala ZČDS, vendar ne vemo, kako bodo potekale v prihodnje. Precej draga so tudi zdravila (tu mislim predvsem na kakovostna uvožena). Varoza, poapnelost čebelje zalege, nosestavost in huda gniloba čebelje zalege so se letos spet zelo razbohotile, tako da povzročajo čebelarjem veliko skrbi, dela in stroškov. Zelo so se podražili tudi orodje, točila in druga čebelarska oprema. Prevažalcem so se zelo povečali stroški za zavarovalnino, registracijo ter vzdrževalni stroški vozil in opreme, tako da velikokrat celo presegajo dohodke. Zato številni obupujejo nad takim čebelarstvom, svoje prevozne čebeljnake prodajajo za zelo nizko ceno in spet čebelarijo na stojišču.

Letošnja čebelarska bera

Letošnjo čebelarsko sezono je v novembrski številki Slovenskega čebelarja že opisal g. Milan Runtas v članku z naslovom Letošnji pridelki in plasma medu ter stanje čebeljih bolezni. Označimo jo lahko za eno slabših. Najbolj je na slabšo letino vplivala letošnja suša, saj je močno zmanjšala paše na kostanju in v gozdu.

Huda preizkušnja za slovenske čebelarje

Zaradi vseh teh težav smo se slovenski čebelarji znašli v zelo težavnem položaju. Značilnosti tega leta so:

- veliko manjši pridelek (letošnja suša in izpad prevažanja),
- veliko slabša prodaja (manjša kupna moč),
- velik uvoz cenenegega medu,
- močnejši pojav čebeljih bolezni,
- drag repromaterial in povečani stroški prevoznikov.

Ob vseh naštetih težavah pa lahko računamo le na delno pomoč družbe, tako da bomo morali največje breme nositi čebelarji sami.

V naši zgodovini smo se že večkrat znašli v podobnih težavah in krizah, vendar smo jih doslej še vedno premagali brez tuje pomoči. Verjetno bo tako tudi zdaj. Kljub temu pa lahko računamo na pomoč družbe, saj je naš prispevek družbi nekajkrat večji, kot so naše koristi od čebel. Zato moramo vsi čebelarji med seboj sodelovati in se boriti za svoje pravice.

– Najprej moramo doseči primerne cene za naše pridelke, in sicer tudi z doslednejšim nadzorom kakovosti. Cenene in manjvredne tuje medove pa moramo našim kupcem prikazati na podlagi meril, ki jim jih priznava svetovni trg.

– Dobrih paš pa v Sloveniji res ni veliko, a jih je kljub temu za naše čebelarstvo dovolj, le da še niso izrabljene. Zato moramo čimprej izdelati dober in objektiven pašni kataster, ki bo za vse zadovoljiv, in izboljšati tehnologijo čebelarjenja.

– Bolje se moramo organizirati tudi pri zdravljenju čebeljih bolezni, zlasti pa se moramo disciplinirati in uspeh bo kmalu večji. Veterinarji so nam pomagali kot še nikoli doslej, saj jih samo za čebelarstvo dela sedem.

Nikakor ne smemo na vrat na nos opuščati čebelarjenja (razen špekulantov, ki so si predstavljali v čebelarstvu lahek in velik zaslužek), ampak se moramo trdo oprijeti dela in izobraževanja ter pogumno premagati sedanje težave. Da bomo za svoje delo dosegli najboljše plačilo, se moramo

lotiti trženja. Tudi v svojem čebelarstvu sem s trženjem dosegel več kot doslej, tako da sem letos svoj med prodal tako hitro kot še nikoli doslej. Enake uspehe so dosegli tudi v zagorskem čebelarstvu. Opazil sem, da so kupci bolje obveščeni o čebeljih pridelkih, tako da vedno bolj cenijo njihovo kakovost. Če bomo slovenski čebelarji bolj dejavni pri trženju, bomo tudi pridelke naših ljubljensk uspešneje prodajali.

V trženju je postala veliko bolj dejavna kot doslej tudi ZČDS. Čebelarje je oskrbovala s sladkorjem, embalažo, etiketami in informacijami, ki jih potrebujejo. To delo je opravljala prek Slovenskega čebelarja, časopisov, RTV in prek telefona. Tesno je

sodelovala tudi z republiškimi upravnimi službami, ki imajo opravka s čebelarstvom ali pa bi ga morale imeti. Pri tem je dosegla precej uspehov (omejitev uvoza medu na 200 ton letno, sodelovanje z veterinarji, carinska služba itd.), tako da upam, da bo tako ostalo tudi vnaprej.

Čebelarji naj bi ostali zvesti člani čebelar-skih društev Slovenije, v njih pa naj bi čimbolj aktivno sodelovali. V tem duhu naj potekajo tudi letošnji občni zbori čebelar-skih društev v Sloveniji. Zavedajmo se, da bosta le pridnost in trma našemu čebelar-stvu ohranili raven, ki jo zasluži, nam pa bosta prinesli še veliko uspehov in oseb-nega zadovoljstva.

ČEBELARSKA OPRAVILA V DECEMBRU

MARKO DEBEVEC

Ta mesec se izteka leto. Čebele povečini mirujejo, le kak topel dan jih privabi na plano, da se spreletijo in očedijo. Ob toplejšem vremenu lahko pobereмо iz medišč satje in čebelnjak še dodatno zapažimo. Čebelar pa se že pripravlja na novo čebelarsko leto.

Sedaj je najbolj primeren čas, da odberemo staro satje in vse voščene ostanke ter jih prekuhamo ali pa jih damo v prekuhavo.

Nekaj navodil kako pripravimo voščine, če jih oddamo v prekuhavo:

- v našem podjetju se te voščine zbirajo v posebnem prostoru, ločenem od prevzema satnic, da ne prihaja do prenosa okužbe na novo izdelane satnice,

- voščine naj bodo suhe, ne smejo vsebovati medu, cvetnega prahu ali propadle zalege, ne smejo biti okužene s hudo gnilobo in ne smejo biti plesnive,

- biti morajo primerno pakirane v PVC vreče in zgoraj zavezane z vrvico; papirnate vreče in škatle tu ne pridejo v poštev, ker se hitro raztrgajo, pri škatlah pa je težavno tudi tehtanje tare,

Zelo znan švicarski čebelar g. Gido Holzer med ogledom mojega plemenišča.

V Švici niso poznali zgodnje cvetlične paše in pridelka cvetličnega medu na njej, dokler niso začeli čebelariti z našo kranjsko čebelo.

– voščin, okuženih s hudo gnilobo, ne sprejemamo.

Sate, okužene s hudo gnilobo, mora čebelar pod nadzorom veterinarskega inšpektorja odstraniti (zažgati). Druge, domnevno neokužene sate, lahko pretopi v posebnem prostoru, seveda pod nadzorom veterinarja, prostor pa pozneje z orodjem vred razkuži. Navadno tako prekuhavamo mediščne sate obbolele družine in krajne sate brez okužene zalege. Kolute voska, pridobljene iz takih voščin, zapakiramo v PVC vrečke in jih hermetično zapremo. Čebelar mora ob oddaji v predelavo o postopku obvestiti tistega, ki mu vosek prevzame v predelavo. Domnevno okužen vosek nato brez prekladanja takoj položijo v kotel za sterilizacijo. Pri izdelavi satnic se pri nas držimo strogih pravil. Vosek razkužimo najprej v posebnih kotlih z dvojnimi stenami, med katerimi je termo olje, ki zdrži segrevanje do 500 °C. Tu vosek segrejemo do 125 °C, pri tej temperaturi pa mora ostati več kot eno uro. Po tem postopku se vosek popolnoma razkuži, spore hude gnilobe pa so uničene.

Satnice iz steriliziranega voska nato izdelujemo v drugem prostoru, tam pa jih tudi pakiramo. Vsi ti ukrepi zagotavljajo, da so naše satnice neoporečne, torej sterilizirane.

S tem hočem opozoriti na letošnje katastrofalno širjenje hude gnilobe, vzrok za

Zaradi garancije kvalitete matice le-te od vzamemo, ko je v plemenilčku zalega že pokrita.

takšno stanje pa je, da se čebelarji in drugi izdelovalci satnic ne držijo vseh higienskih ukrepov, še posebej pa ne predpisane sterilizacije voska.

Tako se bo vsak osveščen čebelar odločil za nakup satnic ali predelavo voska le tam, kjer bo dobil inšpekcijska zagotovila o čistosti satnic, torej tudi v našem podjetju APIS M&D VRHNIKA.

Za konec letošnjega pisanja pa objavljam še nekaj slik iz mojega plemenišča. Na teh slikah je tudi eden od najboljših švicarskih čebelarjev in čebelarski inšpektor GIDO HOLZER. Le-ta je z mojimi maticami kranjske čebele nadvse zadovoljen. Kako dobro se obnesejo AŽ panji in kranjska čebela v Švici, sem videl pri našem izseljencu, čebelarju BRANKU BADOVINCU, ki povprečno iztoči še enkrat več medu kot drugi švicarski čebelarji z domačo črno nemško čebelo.

S švicarskimi čebelarji že nekaj let uspešno poslovno sodelujem.

Zahvaljujem se vsem, ki so prebirali moje čebelarske, nasvete, in želim, da bi jih peizkusili tudi v praksi, v prihodnjem letu pa prepuščam prostor novemu piscu. Vsem vam pa želim srečno in medeno leto 1993.

SLOVENSKI ČEBELARJI SMO BILI NA STROKOVNEM IZLETU V FRANCIJI – OBISKALI SMO ČEBELARSKI KONGRES IN RAZSTAVO ČEBELARSKE OPREME V CHEMBERYJU

prof. JANEZ MIHELIČ

Bolj redko se slovenski čebelarji odpravimo na strokovni izlet v bolj oddaljene dežele, večinoma za dan ali dva obiskujemo le najbližje sosedse. Tudi zdaj so minila kar štiri leta, preden smo se vnovič odločili obiskati francoske čebelarje. K odločitvi je predvsem pripomoglo prijazno vabilo našega rojaka Lojzeta Ivanca, ki že dolgo časa živi v Franciji in ima tam tudi svoje podjetje čebeljih pridelkov. Še posebej pa sta nas pritegnila razstava čebelarске opreme in kongres francoskih čebelarjev. Letos so ju pripravili v departmaju Isere, blizu meje z Italijo, v mestu Chemberry. Ker je mesto razmeroma blizu, je bilo tudi za nas lažje dostopno.

Žal pa nam na Zvezi ni uspelo pravočasno pripraviti programa potovanja, tako da ga v Slovenskem čebelarju nismo predstavili (objavili smo le kratko novico). Zato smo nekaterim društvom in posameznikom poslali devetdeset osebnih vabil. Kljub temu se je prijavilo celo več čebelarjev, kakor je bilo v avtobusu prostih mest, tako

da se je izleta udeležilo sedeminštirideset čebelarjev. Pridružil pa se nam je tudi skoraj poln avtobus hrvaških čebelarjev, naših znancev in prijateljev, ki so se tudi odločili za udeležbo na francoskem čebelarskem kongresu. Ker smo se skozi Italijo vozili ponoči, se nismo dosti ustavljali, naslednje jutro pa smo se prebudili že v Franciji. Namestili smo se v nekem, zaradi načina gradnje, cenejšem hotelu. V vsej Franciji je cela veriga hotelov, zgrajenih iz montažnih elementov. To seveda zelo poceni graditev, saj je hotel zgrajen v mesecu dni. Vsa vrata v hotelu, tudi vhodna, se odklepajo in zaklepajo brez ključev na številčne kode, ki jih kontrolira računalnik. Namesto ključa sobe tako dobite listek s številkami, ki jih odtipkate na številčnico na vratih. S tem so se izognili težavam z izgubljenimi ključi. Nerodno je le, če številko sobe izgubiš ponoči, saj tedaj v hotelu ni osebja. Tako znižujejo stroške poslovanja, zato so ti hoteli, imenovani Formula 1, poceni in razmeroma dobro obiskani.

Udeleženci izleta pred kongresno dvorano

Škoda je le, da nimajo večjih sob za zajtrke.

Seveda smo si čim prej želeli ogledati čebelarstvo razstavo, zato smo se odpeljali na drug konec Chemberyja na sejmišče. Imeli pa smo smolo, saj smo se zgrešili z našim gostiteljem g. Ivancem, tako da smo sami iskali prireditveni prostor. Pohvaliti moram prireditelje kongresa, saj so na vsa križišča namestili table z napisi »Čebelarški kongres«, tako da nam ni bilo težko priti na pravo mesto. Tam smo se srečali tudi z g. Ivancem. Kot dobrodošlico je vsem udeležencem izleta podaril torbice s kongresnimi gradivi in vstopnico. Večina je šla najprej na ogled čebelarstvo razstave, zlasti naši znani velečebelarji g. Pislak, g. Zdešar, g. Vedlin, g. Jug in drugi. Razstava je bila v večji hali poleg kongresnega centra in je bila zelo pestra. Na njej so sodelovali najpomembnejši francoski proizvajalci čebelarstvo opreme, izdelovalci medenih napitkov, predvsem medice (ti so prirejali tudi degustacije), peki medenega kruha in peciva, izdelovalci sveč in igrač ter založniki s čebelarstvo literaturo in spominki, čebelarstvo združenja in znanstvene organizacije s svojimi publikacijami, proizvajalci embalaže za čebelarstvo itd.

Gospoda Zdešar in Logar sta si pozorno ogledovala novosti na razstavi.

Razstava je bila za tistega, ki se na čebelarstvo spozna, res zelo zanimiva, polna drobnih in tudi velikih novosti, zanimivih predvsem za naše čebelarje, posebno pa za našega izdelovalca te opreme g. Logarja. Novosti, predstavljene na razstavi, bom našim čebelarjem pojasnil posebej v nadaljevanju tega članka v naslednji številki naše revije. Omenim naj le, da me je presenetilo, kaj vse francoski čebelarji naredijo iz čebeljih pridelkov, npr. medene bombone, milo z medom ali propolisom, kreme, šampone, tekoča mila s propolisom ter zelo okusen in rahel medeni kruh, ki ga jemo namesto piškotov. Na razstavi je imel svoj razstaveni prostor tudi naš rojak g. Ivanc, ki na podlagi propolisa, matičnega mlečka in cvetnega prahu pripravlja različna sredstva. Zanimiv je njegov propolis sprej v mali steklenički z razpršilcem. Ta propolis lahko vbrizgamo v grlo neposredno. Predstavila se je tudi francoska nacionalna čebelarstvo zveza – njihova kratica je UNAF – in spoznali smo njenega podpredsednika gospoda M. Maryja. Z organizatorji kongresa smo se dogovorili, da bodo lahko trije naši predstavniki – predsednik g. Skok in gospoda Pislak in Poklukar – za prihodnji dan pripravili krajše referate, v katerih bodo predstavili naše strokovno delo in uspehe na področju vzreje matic.

Proti večeru smo si ogledali še mesto Chembery in občudovali urejenost ulic in redoljubnost ljudi. Seveda smo pokukali tudi v trgovine, a žal je večina blaga za naše žepe le predraga. Z vremenom nismo imeli sreče, saj nas je deževno jesensko vreme spremljalo vse štiri dni našega obiska v Franciji. Dopoldne prihodnjega dne smo obiskali kongres. Zanimiv je bil tudi zato, ker so prireditelji med zelo strokovne referate o kemičnih analizah za ugotavljanje ponarejenosti medu in o čebeljih virusih vpletli neke vrste gledališke nastope (deklamacije itd.). Za nas je bila to popolna novost, saj tega pač nismo vajeni. Žal, referatov niso natisnili, vendar upamo, da jih bomo dobili naknadno, saj so bili po naši presoji nekateri zelo zanimivi, tako da bi jih bilo vredno prevesti in objaviti. Naši trije referati so bili uvrščeni v popoldanski del, zato so avtorji z g. Ivancem ostali na

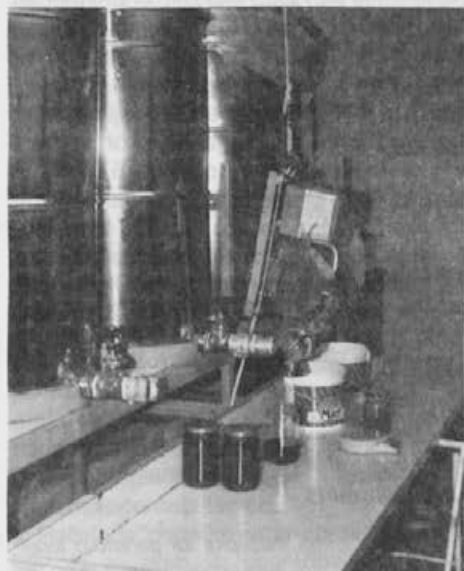
Naš rojak Lojze Ivanc (v sredini) nam je prevajal, kar nam je povedal o svojem čebelarstvu g. Desbors.

kongresu, drugi pa smo si v nedeljo zvečer ogledali mesto Lion, oddaljeno približno 150 km od Chemberyja. Stari del mesta s staro katedralo in cerkvijo Notre Dame na hribčku nad mestom – le-ta je kopija pariške cerkve z enakim imenom – je zelo zanimiv. Kljub slabemu vremenu smo uživali v ogledu tega lepega mesta. Ko so se nam zvečer pridružili še naši referenti, smo v bližini Liona prvič z odličnimi francoskimi

vini, ki ne slovijo zaman po svoji kakovosti, nazdravili njihovemu uspešnemu nastopu.

Zadnji dan našega obiska smo si ogledali dve čebelarstvi. Ker je bilo vreme slabo, smo si ogledali le tako imenovane čebelar-ske hiše, v katerih so linije za točenje medu, odkrivanje pokrovcev, polnilnice v kozarce in skladišča, v njih pa je obvezno tudi čebelarska trgovina. Žal, pri nas pro-daja še ni organizirana na ta način, vendar

Enostavna naprava za doziranje medu, ki se montira direktno na zorilne posode ali kar na sode. Zelo je praktična in natančna.

Centrifuga za medene pokrovce in deviško satje.

upamo, da bodo čebelarji kmalu sami začeli podobno prodajati čebelje pridelke.

Prvi čebelar, ki smo ga obiskali, je bil gospod Desbors. Svoj čebelarski center ima približno trideset kilometrov južno od Liona blizu mesta St. Etienna ob reki Loari. Presenetila nas je mladost našega gostitelja, saj jih nima več kot trideset, a je kljub mladosti že poklicni čebelar. Pri delu mu pomaga še oče, mati pa predvsem v čebelarski trgovini. Oče je Francoz, mati pa Poljakinja. Seveda nas je zanimalo, kako da že tako mlad poklicno čebelarji in kako je prišel do kapitala za 500 panjev in popolnoma nov čebelarski obrat. Ta meri približno 15 x 30 metrov, polovico objekta pa zasedajo trgovina s čebeljimi pridelki, mali muzej s prikazom čebelarjenja in izdelovanja čebelarske opreme (za obiske – šole in druge skupine), točilnica in zorišnica medu, skladišče panjev, satja, praznih naklad, kozarcev itd. ter velika garaža za tovarnjake.

Povedal nam je, da je čebelaril že njegov oče, vendar z manjšim številom panjev, sam pa se je odločil za poklicno čebelarjenje, ker ima rad čebele in ker – to je najpomembnejše – francoska vlada spodbuja nekatere veje kmetijstva, med njimi tudi čebelarstvo (uvoz medu v Fancijo je zelo velik) z ugodnimi dolgoročnimi posojili brez obresti. S posojilom je zgradil poslovno-proizvodni objekt, v katerega se je vselil šele pred nekaj meseci.

Stavbo je postavil ob glavni lokalni cesti, to pa je pomembno za prodajo čebeljih pridelkov, saj je hiša, v kateri stanuje, nekoliko oddaljena od glavne ceste.

Večino pridelkov iz svojega čebelarstva proda v svoji trgovini, prodaja pa tudi čebe-

G. Desborsu je predsednik ZČDS Marjan Skok izročil darilo za spomin.

lje pridelke drugih čebelarjev ali zasebnikov, seveda tiste, ki jih sam nima. Odločil se je za biološko čebelarjenje, to pa pomeni, da čebelarji točno po navodilih organizacije ORGAMIEL (s sedežem v Parizu), ki tudi kontrolira njegovo delo. Navodila so, vsaj za nas, zelo stroga, saj prepovedujejo uporabo sladkorja za zimsko in dražilno krmljenje, od kemičnih snovi pa je dovoljen samo fluvalinat za zatiranje varoze.

Vendar to za francoske razmere ni tako zelo huda zahteva, ker imajo zelo veliko sončnic, te pa vsako leto zelo dobro medijo. Zato sončnični med iztoči, jeseni pa z njimi krmi čebele ali pa jim doda kar medeno satje. Ker je sončničnega medu v Franciji veliko in je njegova cena v prodaji na veliko nižja od cene sladkorja (sladkor stane 6 FF, sončnični med v sodih pa 5,5 FF), to torej ni velik problem. Zato pa lahko svoje izdelke označi z oznako BIO. Od omenjene organizacije dobi za to posebne nalepke, na katerih je ime organizacije ORGAMIEL in obvestilo kupcu o načinu pridelave medu.

Ce produit est garanti conforme aux règles de Nature & Progrès, soit :
- Les ruches sont nourries exclusivement au miel.
- Elles sont soignées sans antibiotiques.
- Les abeilles butinent en zone sauvage ou non traitées.
- Le miel est extrait et conditionné à froid, le pollen est séché en dessous de 40°.

Toutefois, pour la lutte contre la varroose, un traitement par produit de synthèse a été nécessaire.

**Produit de la ruche
récolté et préparée
par un titulaire de
la mention Orgamiel
14, rue des Goncourt
75011 PARIS**

243

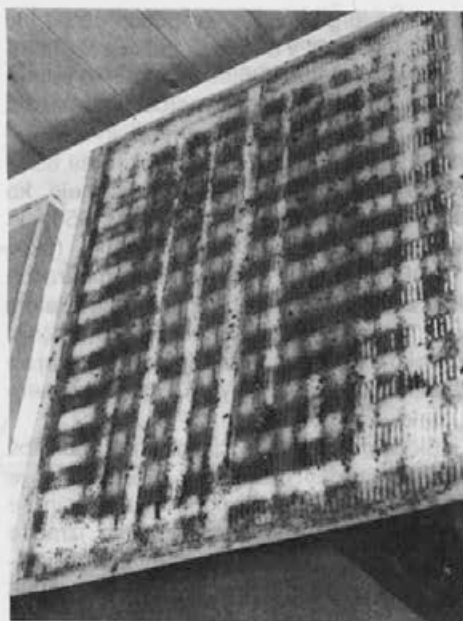
Produit récolté en : 19.....

Nalepka za garancijo kvalitete neoporečnega in na poseben BIO način pridelanega medu, ki jo uporabljajo francoski čebelarji.

Da bi izboljšal prodajo svojih čebeljih pridelkov, pisno vabi različne šole iz vse pokrajine na obisk njegovega čebelarstva. Čeprav šolarji sicer niso dobri kupci, jih pozneje veliko pride na ogled s starši, ti pa so nato odlični kupci. Povezan je tudi s turističnimi agencijami, čebelarskimi organizacijami, društvi upokojencev in drugimi. Sklepamo torej, da je bila naložba v muzej, razstavo čebelarske opreme in velik stekleni apiakvarij, v katerem se spreletavajo čebele, pametna, še zlasti zato, ker je v istem prostoru kakor trgovina. Tudi mi smo kupili nekaj njegovih izdelkov, saj so za nas novi in zanimivi. Večina večjih čebelarjev namreč doma iz medu izdeluje različne izdelke, na primer medico, bonbone z medom, milo z medom, različne mešanice s cvetnim prahom in matičnim mlečkom, na voljo pa imajo tudi čist matični mleček, propolis itd.

Gospod Deshors čebelari s petsto nakladnimi panji z nizkimi nakladami (17 cm) in uporablja radialno točilo. Na paše vozi do 300 km daleč, in to tako v Alpe kot v obmorske kraje s tipično mediteransko klimo. Tam čebele tudi prezimuje. Paše so zelo dobre zlasti na rododendrumu, kostanju, akaciji in travnikih, pa tudi na sončnicah, ogrščici, rožmarinu in sivki.

Ko je med pokrit, medene naklade kar na pasišču zamenja s praznimi in jih odpelje

Plastična mreža za pridobivanje propolisa.

domov na točenje. Postavi jih na paleto in jih doma z viličarjem brez težav potegne s tovornjaka in odpelje v točilnico. Po točenju jih nastavi drugim panjem.

Gospodu Deshorsu smo se po obisku zahvalili za izčrpno razlago in mu v spomin dali skromno darilo.

(Nadaljevanje prihodnjič)

SLOVENSKO ČEBELARSTVO V ŠTEVILKAH

MILAN RUNTAS

Leto je za nami, zato je čas, da se »preštejemo«. Kot lani vam tudi letos predstavljamo sliko naše čebelarske organizacije. Ker menimo, da mora vsaka hvala ali graja temeljiti na točnih podatkih, vam v nadaljevanju predstavljamo nekaj pomembnejših preglednic, ki kažejo letošnje stanje slovenskega čebelarstva.

Pričujoče podatke smo zbrali iz podatkov, ki so nam jih posredovala vodstva čebelarskih društev. Tudi po treh letih nam nekatera društva niso uspela zbrati zahtevanih podatkov, zato prikazano stanje ni

povsem realno. Tajnike oziroma blagajnike tistih društev, ki doslej še niso dopolnili seznamov članstva, zato prosimo, da to opravijo v spiskih za leto 1993.

V 210 čebelarskih družinah in društvih je včlanjenih 6322 čebelarjev (lani 6769), ki so plačali članarino za društvo in zvezo, ter 1750 čebelarjev (lani 3600), ki jih društva vodijo le evidenčno ali pa so plačali samo njihovo – društveno članarino. **Omenjeni čebelarji za nas niso člani.** Povprečna članarina oziroma naročnina (naročniki na Slovenskega čebelarja so šole, ustanove,

delovne organizacije in posamezniki, ki niso včlanjeni v nobeno čebelarstvo (društvo) je bila letos 626,00 tolarjev. To pomeni, da je večina članov in naročnikov plačala članarino/naročnino novembra in decembra 1991, ko je bila ta 520,- oziroma 650,- tolarjev, le manjše število pa pozneje, ko smo jo zaradi inflacije zvišali na 950,- in več tolarjev. Kljub nizki članarini (okoli 17 DEM) pa se je število članov in naročnikov zmanjšalo za 500 v primerjavi z letom prej. Velik del te številke pomenijo naročniki iz nekdanjih jugoslovanskih republik, saj se je plačilni promet s Hrvaško in BiH povsem ustavil.

Sicer pa je število članov in naročnikov začelo upadati po sezoni 1985/86, ko je začela svoj uničujoči pohod varoza, in se nadaljevalo v zadnjih štirih letih izrazite gospodarske recesije in zniževanja življenjske ravni. Tako smo imeli v letu 1986

približno 8600 članov in naročnikov, letos pa le še 6560. Najobčutnejše je število članov upadlo v letih 1989 – za 7 odstotkov – in 1990 – za 12 odstotkov. Leta 1991 se je število članov povečalo za 3 odstotke, leta 1992 pa vnovič upadlo za 7 odstotkov. Podatki kažejo, da povečanje članstva ni odvisno le od višine članarine, saj je bila začetna članarina za leto 1992 komaj 17 DEM, torej najnižja v vseh obravnavanih letih, ko je le-ta znašala okoli 30 DEM. Tudi primerjava višine članarine v naštetih letih pove, da smo jo vedno oblikovali glede na ceno treh do štirih kilogramov boljše vrste medu v prodaji na drobno.

Statistika nam kaže, da je zmanjševanje števila članov/naročnikov posledica pootrenih ekonomskih gibanj in velikega padca kupne moči večine prebivalstva, saj menimo, da višina članarine (3 – 4 kg medu) ne more biti vzrok za upad članstva.

Slovenski čebelarji v številkah

Predmet obravnave	Član ZČDS	Nečlan	Odstotek član/nečlan	Skupaj
Čebelarji	6332	1750	87,3/21,7	8072
Prevažalci čebel (PČ)	934	127	88,0/12,0	1061
Število pridobitnih panjev PČ	43800	2965	97,0/ 3,0	46765
Prevažalci s svojim vozilom	497	41	92,4/ 7,6	533
Število pridobitnih panjev PČ LV	32295	1404	95,8/ 4,2	33699
Čebelarji z AŽ panji	5101	1425	78,2/21,8	6526
Čebelarji z LR panji	144	23	86,2/13,8	167
Število vseh pridobitnih panjev	107445	14969	87,8/12,2	122414
Število vseh rezervnih panjev	16166	1800	90,0/10,0	17966
Število pridobitnih AŽ panjev	104827	14826	97,6/ 2,4	119653
Število pridobitnih LR panjev	2618	143	95,8/ 5,2	2761

Pojasnilo k tabeli

Ob primerjavi letošnjih statističnih podatkov z lanskimi ugotovimo, da je število čebelarjev za dobrih 2000 manjše (lani 10369, letos pa 8072). Razlika je nastala pri »čiščenju« dvojnih vpisov v računalnik, saj je bil posamezen čebelar vpisan dvakrat, in sicer v kraju, kjer čebelarji, in v kraju bivanja. Korekture članstva smo opravili na podlagi seznamov članstva za leto 1992, saj je veliko čebelarskih društev iz svojih seznamov črtalo precejšnje število čebelarjev, ki so jih pred tremi leti ob razdeljevanju

brezplačnih zdravil proti varozi vpisali v svoje sezname. Zaradi tega je nastala tudi razlika v številu pridobitnih panjev vseh čebelarjev.

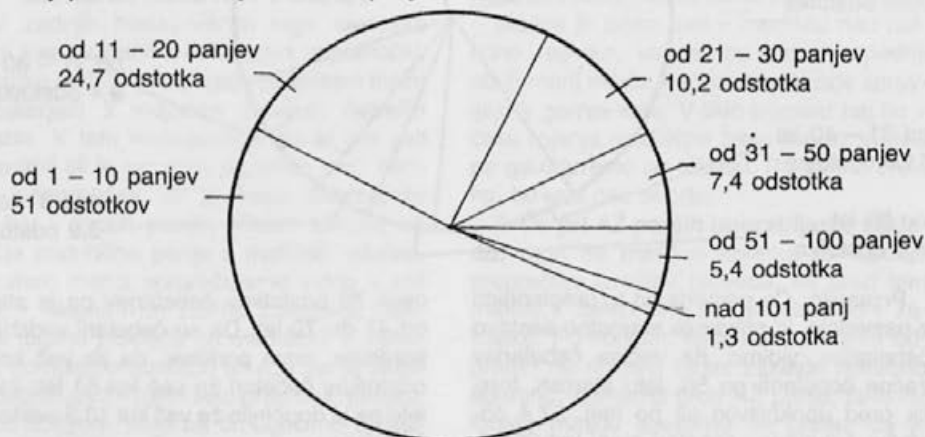
Kateri podatki torej držijo? Dvojno prikazovanje števila pridobitnih čebeljih družin pri posameznikih in društvih, kadar morajo kaj prispevati oziroma kaj dobiti, je toliko stara kot čebelarska organizacija, zato je v tej statistiki ne bomo razčiščevali.

Zanimivo je, da je od vseh čebelarjev le 13 odstotkov prevažalcev, na pasišča pa selijo kar 38,2 odstotka vseh čebeljih dru-

žin. Prevažalci imajo povprečno 3-krat več čebeljih družin (povprečno po 44), prevažalci s svojim prevoznim čebelnjakom pa celo 4-krat več (povprečno po 63), kot je siceršnje slovensko povprečje – le to je 15 čebeljih družin na čebelarja.

Razmerje med uporabniki AŽ in LR panjskega sistema je ne glede na manjše število enako kot lani, torej še kar naprej 79,4 odstotka slovenskih čebelarjev čebelari v AŽ panjih.

Čebelarji po številu čebeljih družin – panjev:

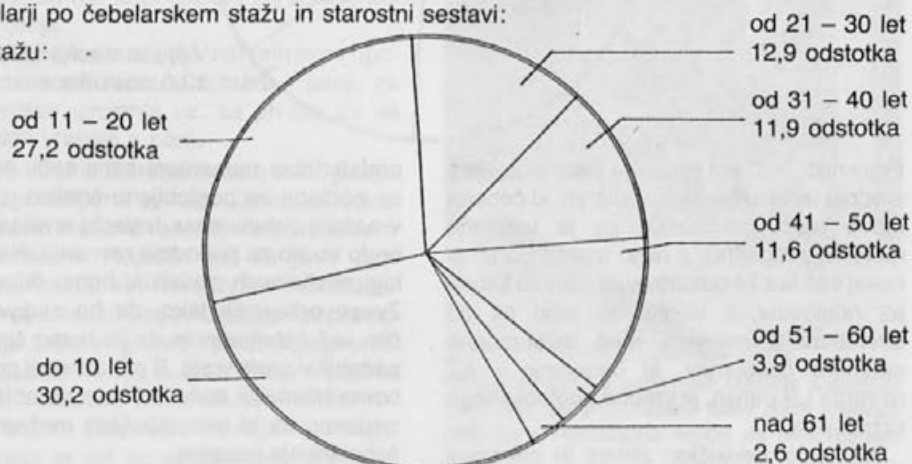

Pojasnilo: Z manj kot s 30 pridobitnimi čebeljimi družinami čebelari kar 86 odstotkov vseh obravnavanih čebelarjev. Ta podatek kaže, da jedro slovenskega čebelarstva sestavljajo majhna čebelarstva, ki so lastnikom bolj za sprostitev in popestritev življenja, kot pa omembe vredna ekonomska pomoč k družinskemu proračunu. Po tej večini se skoraj v celoti ravna tudi

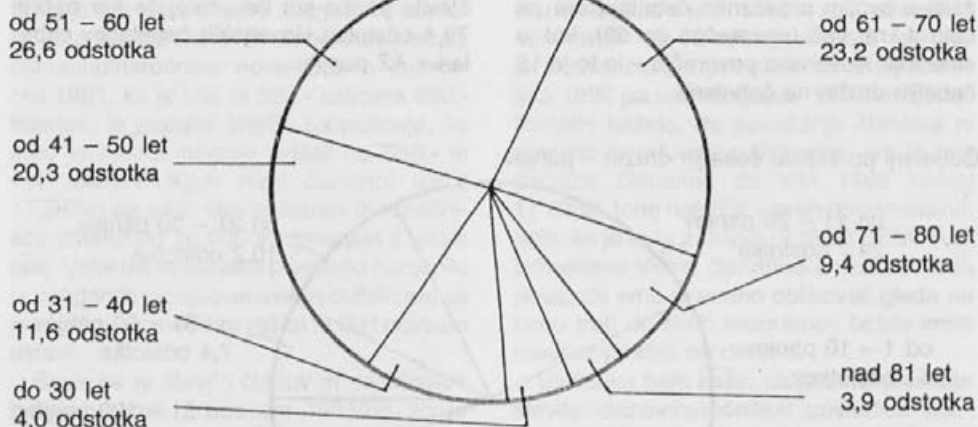
politika ZČDS. Srednje velikih čebelarstev, ki imajo od 31 do 100 pridobitnih čebeljih družin, je nekaj manj kot 13 odstotkov. Ta čebelarstva pa so že odvisna od ekonomičnosti pridelave, saj so stroški previsoki, da bi jih lahko uvrščali v kategorijo »konjičkov«. Več kot 200 pridobitnih čebeljih družin ima le 18 čebelarjev, ti pa se s čebelarstvom povečini ukvarjajo poklicno.

Čebelarji po čebelarskem stažu in starostni sestavi:

Po stažu:

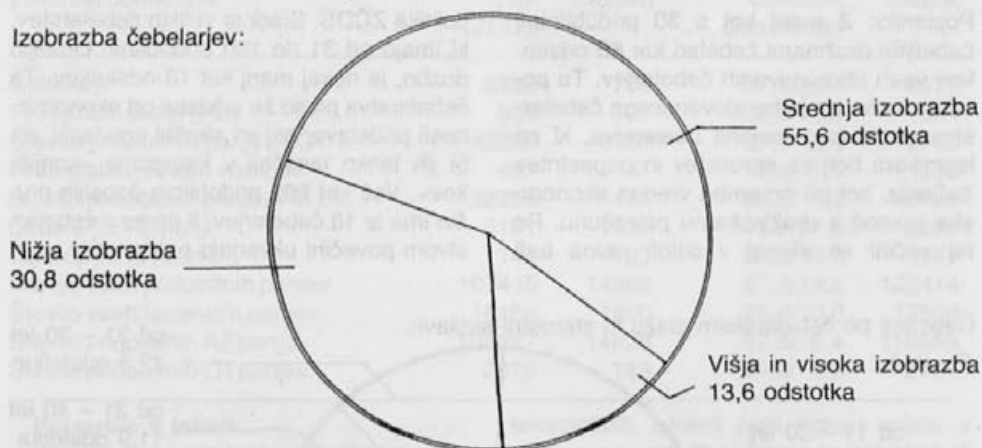
Po starosti:

Pojasnilo: Če primerjamo to preglednico z naslednjo, ki prikazuje starostno sestavo čebelarjev, vidimo, da večina čebelarjev začne čebelariti po 50. letu starosti, torej tik pred upokojitvijo ali po njej. 57,4 odstotka čebelarjev čebelari manj kot 20 let,

okoli 70 odstotkov čebelarjev pa je starih od 41 do 70 let. Da so čebelarji vzdržljive korenine, pove podatek, da jih več kot 6 odstotkov čebelari že več kot 51 let, 71-to leto pa je dopolnilo že več kot 13,3 odstotka čebelarjev.

Izobrazba čebelarjev:

Pojasnilo: Več kot polovica čebelarjev ima srednjo izobrazbo. Pri čebelarjih, ki čebelarijo v nakladnih panjih, pa je razmerje nekoliko drugačno: z nižjo izobrazbo jih je nekaj več kot 14 odstotkov, s srednjo skoraj 52 odstotkov, z visoko ali višjo pa 33 odstotkov. Primerjava med izobrazbeno strukturo čebelarjev, ki čebelarijo v AŽ oziroma LR panjih, je vredna poglobljenega razmisleka.

Namesto zaključka: zbrani in prikazani

podatki niso namenjeni sami sebi, ampak so podlaga za poglobljeno analizo razmer v našem čebelarstvu. Izsledki analize nam bodo vodilo za prihodnje ravnanje. Na podlagi analiziranih podatkov bomo delovanje Zveze prilagodili tako, da bo zadovoljnih čim več čebelarjev in da jih bomo čim več pridobili v svoje vrste. S prikazanimi podatki bomo utemeljili naše zahteve do oblastnih organov, da bi tako izboljšali možnosti za čebelarjenje nasploh.

MAJHNA IN NAJMANJŠA ČEBELARSTVA

MARJAN DEBELAK

(Nadaljevanje)

PROTIIZROJITVENI PRIPOMOČEK »LÉSICA« JE LAHKO TUDI NAVADNA MATIČNA REŠETKA V PANJU

V zadnjih nadaljevanjih tega sestavka sem vas seznanil z nekaterimi pripomočki, ki lahko občutno pomagajo predvsem tistim čebelarjem z majhnim številom čebeljih družin. V tem nadaljevanju pa bi vas rad seznanil ali le spomnil, da imate takó zanimiv pripomoček, kot je lésica, pravzaprav že kar v svojih panjih. Mislim seveda na večje pridobitne panje z matično rešetko, s katero matici preprečujemo vstop v tisti del, v katerem ne želimo zaleganja (tako npr. ločimo plodišče od medišča). Z nekoliko domiselno uporabo takega panja lahko čebelji družini v njem zelo preprosto preprečimo izrojitev, nato pa omogočimo sprašitev mlade matice.

V primerjavi z lésico, ki jo namestimo pred žrelo, pa v teh primerih v panju seveda ni posebnega prostora za odmrle trote, za spreletavanje trotoev v zamreženi spreletalnici (ker sicer precej ovirajo prehode čebel skozi matično rešetko), ogleda matice med rojenjem, za morebitno odzemanje matice in za druge stvari, ki nam jih omogoča lésica. Vendar se lahko čebelar tem posebnim »storitvam« in ugodnostim lésice tudi odpove, če mu je poglavitni cilj brezskrbni čas rojenja.

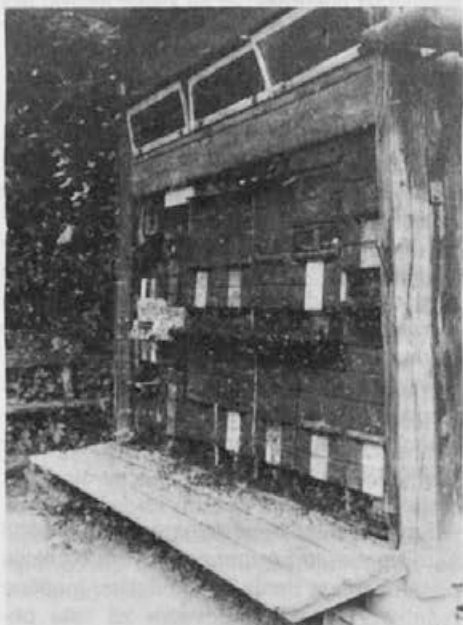
Pa pogledimo nekaj tipičnih primerov uporabe navadne matične rešetke v panju za preprečitev izrojenja oz. za prisilo, da se roji sami vračajo v panj.

1. Če imamo čebeljo družino v **AŽ panju** in ne uporabljamo zaklade, lahko za lésico uporabimo matično rešetko med plodiščem in mediščem. Najbolje je, da je v tem primeru matica kot navadno – v plodišču. Še pred nevarnostjo izrojitve zapremo spodnje žrelo in ga prekrijemo s papirjem. Tako čebele hitreje in laže vletijo v odprto gornje, mediščno žrelo. Skozi matično rešetko matice z morebitnim rojem ne more na prosto in roji so se prisiljeni vrniti. Po

končanem rojem razpoloženju čebelje družine vnovič odpremo plodiščno žrelo, tako, da mlada matica lahko zleti na plano.

Matica je lahko tudi v medišču nad matično rešetko, vendar bo zato v spodnji etaži manj medu, ker ga čebele raje spravljajo v gornje sate. V tem primeru naj bo v času rojenja mediščno žrelo zaprto, vnovič pa ga odpremo po rojenju. Plodiščno žrelo naj bo ves čas odprto.

2. Če pri **AŽ panjih** uporabljamo **zaklado**, nam že matična rešetka na zakladi preprečuje izrojitev (seveda, če pred tem matico z zaleženimi sati prestavimo v zaklado). Po končani nevarnosti izrojitve odpremo na notranji strani zaklade posebno odprtino, obrnjeno proti AŽ panju, tako da mlado matico spustimo na praho, če je seveda prišlo do rojenja in je mlada matica umorila staro.

Čebelnjak avtorja prispevka Marjana Debelaka na Bledu. Slika je nastala letos sredi rojilnega obdobja z nastavljenjo lésico na preizkusnem panju.

Naseljeni kranjiči in klade oziroma dupla, kot spomin na preteklost, se še vedno najdejo tudi pri kakem večjem čebelarstvu. Na sliki je primer iz Mirne Peči na Dolenjskem.

3. Tudi pri nakladnih panjih (npr. LR) lahko čebelar ravna podobno, kot je že opisano pri AŽ panju. Lahko pa si pomaga še z drugo matično rešetko, ki jo v času rojilne krize namesti pod spodnjo naklado in nad podnico. Tako matica iz plodiščne naklade (ali dveh) ne more izrojit, saj jo ovirata tako matična rešetka pod mediščno naklado kot matična rešetka nad podnico. Seveda mora v tem primeru najprej zapreti vsa morebiti odprta pomožna žrela na plodiščnih nakladah. Po rojilni krizi pa čebelar ta žrela spet odpre.

Seveda si lahko pomagamo proti izrojitvi še drugače, to pa omogočata konstrukcija posameznega panja in namestitev matične rešetke. To velja predvsem za tiste posebne panjske izvedbe, ki so drugačne od standardnih in pri nas najbolj uveljavljenih panjev (AŽ in LR) – npr. trietažnih AŽ panjev.

ČEBELARJENJE Z LESICO PRI PANJIH Z NEPREMIČNIM SATOVJEM

Čebelar, ki v času rojenja družin iz teh panjev ne želi ogrebat rojev z dreves pred čebelnjakom, naj si pomaga z že opisano lésico.

V panjih z nepremičnim satjem – v teh čebele zgradijo satje v kranjiču, duplu ali košu po lastni presoji, v t.i. prosti gradnji – čebelar s protirojilnimi ukrepi skoraj ne more preprečiti rojenja. Čebelar ne more odstraniti matice, niti podreti matičnikov. Čebelarji so s temi panji praviloma čebelarili tako, da so dopuščali in celo spodbujali rojenje. Seveda pa so morali biti čebelarji v času rojenja pri čebelah in so imeli veliko dela z ogrebanjem rojev, posebno če je bilo drevje v okolici čebelnjaka visoko.

Z uvedbo sodobnih panjev s premičnim satjem je ugasnilo čebelarjenje v panjih z nepremičnim satjem. Vendar pa čebelarji ob svoji skladovnici ali stojšču modernih panjev pogosto želijo ohraniti vsaj kak star panj, v katerem so čebelarili naši predniki.

Večinoma so stari panji v čebelnjaku ali poleg njega nenaseljeni in samo za okras, včasih pa so tudi živi, saj pomenijo za izgubljene čebelje roje privlačno in redko možnost naselitve.

Z uporabo lésice je uporaba teh starih domovišč čebeljih družin spet mogoča. Preden se družina v takem panju resno pripravi k rojenju, ji čebelar nastavi pred žrelo lésico, odstrani pa jo tedaj, kadar je pri čebelah in želi roj. Vnovič jo namesti, kadar rojev ne želi več ali ga nekaj časa ne bo pri čebelah... Skratka, čebelar ima z lésico družino povsem pod nadzorom, tako da nima velikih skrbi in dela.

Pri čebelarjenju s kranjiči bi ob uporabi lesice lahko po paši izrezali medeno satje in čebele po potrebi dokrmili. Spomladi in po poletni paši pa mora čebelar seveda tudi tem družinam vstaviti v panj fluvalnatno ploščico proti varo!...

PRIMER SONARAVNEGA ČEBELARJENJA Z LESICO IN TRIDELNIMI SATNIKI V AŽ PANJU

Čebelar, ki ima majhno število čebeljih družin, na podlagi doslej povedanega pa bi

rad poskusil čebelariti tudi v AŽ in njemu podobnih panjih z lésico in tridelnimi satniki, bo moral v panjih narediti naslednje:

- Ker v panju ne bo več uporabljal matične rešetke, jo bo odstranil in nadomestil z distančnim vložkom ali ustreznim dvigom satnikov spodnje etaže.

- V panju bo uporabljal samo tridelne satnike brez žičenja in satnic, da bodo čebele gradile naravno satje.

- Na podlagi že objavljenega opisa in fotografij bo izdelal lesico, da jo bo uporabljal v rojnem času.

- V tako pripravljen panj s praznimi tridelnimi satniki (ti pa naj imajo pod gornjo letvico vedno ozek trak satnice ali del neizrezanega sata) bo vsadil močan roj ali pa že naseljeni družini odvzel polovico satov in jih nadomestil s tridelnimi praznimi satniki. Čez leto dni bo zamenjal še preostale.

- Pred zazimljenjem naj ima družina približno polovico praznih (izrežanih...) satov oz. delov sata. Družino dokrmimo tako, da ima na vseh preostalih satih dovolj hrane (ne samo za čez zimo, temveč tudi za pomlad). Družini vstavimo tudi fluvalnatno ploščico proti varoi. Panj toplo in zračno odenemo (penasta guma!).

- Odslej družine celo leto (do naslednje jeseni!) ne odpiramo več (gnezda torej ne pregledujemo, razen če zaradi radovednosti ali obilice časa tega ne želimo ali se je pripetilo s čebelami kaj izjemnega, npr. po zelo izdatni paši, ko moramo čebelam pripraviti prostor za morebitne nove paše).

- Spomladi se družina razvija samodejno in do rojne krize zgradi vse manjka-joče sate v dvoetažnem panju (brez matične rešetke), v njem pa čebele lahko oblikujejo veliko in idealno gnezdo.

- Ko čebelar opazi, da je družina v rojilni krizi (ali pa iz izkušenj ve, da se rojilna kriza pri družinah v večjih panjih pojavi približno sredi maja), nastavi pred žrelo lésico.

- Po končani rojilni krizi (ko je družina rojila brez izrojitve in je v panju ostala

mlada matica brez rojnih matičnikov) odstranimo lésico, da se mlada matica spraši (najkasneje sredi julija, ko mine rojni čas, oziroma mesec dni po prvem poskusu rojenja).

- Po končanem pašnem obdobju (konec julija – začetek avgusta) družino praviloma prvič odpremo, pregledamo in preuredimo za naslednjo sezono. Odvzamemo ali izrežemo vse medene dele satja in sate s trotovino. Če je bilo leto za čebele kolikor toliko ugodno, ima družina gornjo etažo polno medu. Čebelar ga lahko odvzame, družini pa manjkajočo zimsko zalogo nadoknadi s sladkorno raztopino.

Seveda ima čebelar tudi pri opisanem primeru sonaravnega načina čebelarjenja možnosti, da po želji in v posebnih primerih, **kadar ima čas, tako družino pregleda** in takoj, ko ugotovi, da je kaj narobe, ukrepa. Tako lahko npr. čebelar z znanimi posegi v čebelje gnezdo ustavi poskuse rojenja ali pa previdno doda mlado matico, če ugotovi, da je družina brez matice ali celo trotova.

Najpomembnejše je, da lahko čebelar na ta način čebelarji v vsakih razmerah in brez časovnega pritiska. To pa je tudi poglavitni namen mojih sestavkov. Zaključujem jih z željo, da bi se tako kot velika čebelarstva razvijala tudi majhna.

Kaj pa bi bilo v teh »majhnih« razmišljanjih in predlogih uporabnega tudi za večja čebelarstva oziroma čebelarjenje nasploh?

Morda bo tudi kakega »večjega« čebelarja zanimala zamisel, kako se z lesico ali uporabo matične rešetke izogniti izrojitvenim presenečenjem v panju? S tem pa smo že sredi razmišljanj, kako z manj dela čebelariti v najbolj kritičnem času, pa tudi, kako alternativno čebelariti v novih demokratičnih razmerah in tržnem gospodarstvu. Zapirajo se namreč zunanja pasišča, med in drugi čebelji pridelki se težko prodajajo, tako da bo marsikateri veliki prevažalec spet postal stacionarni čebelar, morda tudi »majhen« ...

ANALIZA STROŠKOV ZDRAVLJENJA NOSEMAVOSTI ČEBEL

mag. ALEŠ GREGORC, dr. vet. med.

UVOD

Črevesni zajedavec *Nosema apis* povzroča pri čebelah veliko škodo, saj so posledice bolezni večstranske. Zaradi nose mavosti čebele delavke in matica živijo krajši čas, zmanjšan je obseg zalege in zato tudi razvoj čebelje družine, zimske izgube so večje, posledica vsega tega pa je manjša količina čebeljih pridelkov.

Najpogostejše povzročitelja bolezni prenašamo z onesnaženim satjem. Bolezen se prenaša tudi iz okolice, predvsem iz neurejenih napajališč. Stopnjo obolezlosti čebelje družine pa povečujejo še drugi notranji in zunanji dejavniki, med drugim tudi pogostejši posegi v čebeljo družino.

Poznamo dve uporabni metodi zdravljenja nose mavosti:

1. Preprosta in učinkovita je uporaba antibiotika fumagilina v sladkorni raztopini (Moeller, 1978). Čebele družine je treba zdraviti jeseni in spomladi. Priporočajo uporabo 100 mg zdravilne substance.

2. Zdravimo tudi s sterilizacijo satja, panja in pribora. Če zadržujemo satje in drug pribor 24 ur na temperaturi 49 °C, postanejo spore. *N. apis* neučinkovite (Cantwell in Lehnert 1968).

Nekateri raziskovalci ugotavljajo, da je gospodarska škoda zaradi nose mavosti večja kot pri vseh drugih čebeljih boleznih skupaj. Čeprav tudi naši podatki govorijo o zelo visokem odstotku čebeljih družin, rutinsko zdravljenje nose mavosti z antibiotikom ni priporočljivo. Okuženih je približno 20 odstotkov čebeljih družin.

Zakaj so nekateri čebelarji premalo pozorni do preventivnih ukrepov in zdravljenja nose mavosti?

Okužene čebele družine kažejo malo znakov bolezni. Tudi pri močni okuženosti čebelje družine najpogostejše ugotavljamo

le posledice – družina izgublja moč ali pa se razvija slabše kot zdrava družina. Simptome bolezni pogosto pripisujemo tudi drugim vzrokom, zato realne škode v zmanjšani količini čebeljih pridelkov sploh ne zaznamo.

V Novi Zelandiji pa so opravili poskuse, s katerimi so želeli ugotoviti smiselnost spomladanskega oziroma jesenskega in spomladanskega zdravljenja nose mavosti.

Spomladansko zdravljenje nose mavosti z antibiotikom (fumagilin) je povzročilo, da je bilo število okuženih čebeljih družin manjše oziroma da je bilo manjše število spor *N. apis* v še okuženih družinah. Z zdravljenjem so torej uspeli znižati stopnjo okuženosti družin. V zdravljenih čebeljih družinah so pridelali povprečno 6,6 kg medu več (13,9 odstotka) kot v kontrolni skupini.

Podobne so tudi ugotovitve pri poskusu jesenskega in spomladanskega zdravljenja nose mavosti. Zdravljene čebele družine so povprečno nabrale 7,5 kg (28,6 odstotka) medu več kot kontrolne družine.

Zanimiva je tudi primerjava v številu spor v posameznih čebelah v zdravljeni in kontrolni skupini. Po dvakratnem zdravljenju je bilo v čebelah delavkah povprečno 1,8 milijona spor, v kontrolni skupini pa 4,01 milijona spor *N. apis*. Razloge za manjši pridelek medu – če izključimo vse druge vplive – lahko pripišemo izključno nose mavosti čebeljih družin.

Analiza stroškov preventivnega laboratorijskega pregleda na nose mavost in zdravljenja čebeljih družin

1. Spomladansko zdravljenje:

Pri povprečnem donosu 10 do 15 kg medu čebele pridelajo približno 1,7 kg medu več na družino, to je 680 SIT.

Nosemavost je čebelja bolezen, razširjena po celem svetu.

Cena zdravila/družino: 140 SIT,
cena laboratorijskega pregleda čebel/družino, pri vzorcu iz desetih družin, približno 60 SIT.

Stroški skupaj: 200 SIT.

Pri spomladanskem zdravljenju znaša dobiček 480 SIT/družino.

2. Jesensko in spomladansko zdravljenje:

Pri donosu 10 do 15 kg medu na panj čebele pridelajo približno 3,6 kg medu več na družino, to je 1440 SIT.

Cena zdravila/družino: 280 SIT,
cena laboratorijskega pregleda čebel/družino, pri vzorcu iz desetih družin, približno 60 SIT.

Stroški skupaj: 340 SIT.

Pri jesenskem in spomladanskem zdravljenju znaša dobiček 1100 SIT/družino.

ZAKLJUČEK

Na podlagi izračunov lahko zaključimo, da tudi v Sloveniji vsako leto izgubimo

precejšnje količine medu prav zaradi nose-mavosti čebel. To je gospodarska škoda, v praksi pa smo pogosto nanjo premalo pozorni.

Zato ima v čebelarstvu zelo pomembno vlogo diagnostični laboratorij. Pri pregledu vzorcev čebel lahko dobimo dragocene podatke o okuženosti posameznih panjev ali stojišč in o stopnji okuženosti.

Negativni rezultat pregleda nam je v olajšanje, izognemo pa se tudi uporabi zdravil, ki v posameznih primerih postaja že navada.

Pozitivni rezultat laboratorijskega pregleda je ob ugotovljeni stopnji okužbe podlaga za morebitno zdravljenje čebelje družine.

Potrebne pa bodo še nadaljnje raziskave, zlasti v zvezi z načinom vstavljanja zdravila. V zvezi s kakovostjo pridelkov pa bo treba ugotoviti, kolikšne so gospodarske koristi ob večjih posegih v čebeljo družino.

NARAVNO SREDSTVO ZA ZATIRANJE VAROZE

Prevod in priredba: LEOPOLD VERBOVŠEK

V italijanski reviji APITALIA, številka 3-4/1992, je bil objavljen prispevek čebelarja Antonia Galla. V boju proti varozi je namreč z uporabo lapuha dosegel zelo spodbudne rezultate. Uredništvo raziskovalce poziva, naj čebelarjeve ugotovitve znanstveno preverijo.

Tudi tokrat nam pomoč ponuja narava. V boju proti najhujšemu sovražniku čebelarjev, proti *Varroi jacobsoni*, se je namreč odlično izkazal lapuh. Rastlina (znanstveno imenovana *Tussilago tarfara, L.*) je v zdravilstvu znana kot sredstvo za izkašljevanje. Za človeka ni strupena, čeprav vsebuje nekoliko saponina. Gallo poroča, da je skušal kemična sredstva nadomestiti z naravnimi, zato je uporabil lapuh. Uporabil je posušeno in v prah zdrobljeno listje. Vsakič je uporabil po dva grama.

Šest tednov po zadnji uporabi lapuha je varoza povsem izginila. Konec maja 1991 je v panj vstavil list papirja, premazan z vazelinom, in ga prekril z mrežico; po treh dneh je našel 24 varoi, ki so padle skozi mrežico in se pile na papir. Na ekranu

računalnika (SOS Varroa) je prebral, da je čebelja družina v panju okužena s približno 800 zajedavci. Še istega dne je čebele posipal z lapuhovim prahom. Postopek je pazljivo ponovil čez dva tedna, nato pa po šestih tednih vstavil v panj diagnostično mrežico. Da bi bili rezultati zanesljivejši, je vstavil še dva traka, premazana z apistanom. Po šestih dneh je pod mrežico našel samo eno varoo, zatem pa čez šest dni spet en sam primer.

Po uporabi lapuha sta torej ostala v panju samo dva primerka varoe. Po njegovem to dokazuje učinkovitost lapuha. Zaveda se, da njegovi poskusi niso enakovredni rezultatom znanstvene raziskave, vendar bi morali znanstvenike spodbuditi, da bi preučili učinkovitost zdravilnega zelišča v boju proti varozi.

Svoje odkritje pojasnjuje čebelarskim prijateljem. Enemu od njih je dal nekaj lapuhovega prahu in ta ga je uspešno uporabil: že v dveh urah je odpadlo štirideset varoi. Sam zdaj preizkuša učinkovitost vpihavanja prahu skozi žrelo.

Izkušnje naših čebelarjev

O LETOŠNJI MEDENI BERI

Prof. EDI SENEGAČNIK

Moje letošnje poročilo ne bo tako razveseljivo, kot je bilo ob tem času lansko. Medena bera je bila prej slaba kot dobra. Če bi jo že hotel ovrednotiti s šolsko oceno, bi ji ne mogel dati več kot zadostno (2). K taki oceni pa je prispevalo tudi to, da letos ni gozdne paše. Smreka je ponekod sicer zamedila in nekateri čebelarji so tu in tam celo točili. Hojevo pašo pa smo zaman pričakovali, čeprav so bile letos vremenske razmere zanjo idealne. In kadar pri nas gozd ne zamede, takrat res ne moremo govoriti o dobri paši. Druge paše, kolikor jih sploh še imamo, pa niso tako pomem-

bne, da bi občutneje prispevale k dobri medeni letini. S tako oceno se strinjajo tudi številni čebelarji, ki letos sploh niso točili, to pa so predvsem neprevažalci.

Lanska zima je bila za prezimovanje čebel zelo ugodna. Že dolgo niso tako lepo in mirno prezimovale in se o pravem času nekajkrat otrebile. Zato so bile spomladi v večini naših krajev čebelje družine živalne in zdrave. Res se je tu in tam pojavljala poapnela zalega, vendar se proti njej čebelarji bojujejo vedno uspešneje. Tudi varoa še ni izginila iz naših panjev. Čebelarji morajo še vedno paziti na tega nevarnega

in potuhnjenega sovražnika, ki bi nam utegnil napraviti kar precej škode, če bi se spet razširil. Zanj pa imamo zdaj uspešno zdravilo, tako da čebelarji nanj ne smemo pozabiti.

Pomladni dnevi so bili za čebele in njihov razvoj zelo ugodni.

Na cvetočem sadnem drevju in na travnikih so ob lepem in toplem vremenu čebele brale, da je bilo veselje. Letos je posebno dobro medil regrat in že nekaj metrov pred čebelnjakom smo lahko zaznali značilni vonj njegove medičine. Čebelarji poročajo, da so ponekod kar dobro točili regratov med, sicer pa so letos tudi cvetoče češnje, marelice in jabolane medile kot že dolgo ne. V Ljubljani in njeni okolici so čebele skoraj napolnile panje. Pri nas v Rožni dolini se je tehcnica dvignila kar za 12 kg. Kaj takega res ne pomnimo. Seveda so se ob taki paši tudi čebelje družine lepo razvile in bile sredi maja že pripravljene na akacijevu pašo. Kjer pa je že prej medila ogrščica, tam je bilo še bolje. Na njej čebele niso nabirale le za svoj razvoj, ampak so prinesle tudi nekaj za čebelarjev lonec.

Akacija je letos kar dobro medila. Najbolje je medila na Primorskem, zlasti v Goriških Brdih, pa tudi v Pomurju. Povsod so čebelarji dobro točili, najbolj pa seveda tisti, ki so izrabili pašo v nižini in višinskih legah. Dobro so se odrezali tudi tisti, ki so izrabili kar dve paši: na Primorskem in v Pomurju. Akacija je tudi na Hrvaškem, zlasti v Medimurju, Podravini in Posavini odlično medila, tako da se je tehcnica dvignila tudi do 30 kg. V Sloveniji so čebelarji pričakovali pašo na smreki. Ponekod so jo ujeli zadnje dni maja in na začetku junija pred dežjem. Medila pa je le nekaj dni, tako da so medišča napolnili zlasti močni panji. Smreka je potem nenadoma prenehala mediti in zaman smo pričakovali, da se bo medenje ponovilo. Dnevi so bili lepi in izpolnjeni so bili vsi pogoji za medenje hoje. Vendar hoja ni medila. Medexova služba za opazovanje gozdnega medenja je tudi letos v dnevnem tisku in po radiu vzorno poročala o donosih na posameznih opazovalnicah.

Na žalost pa čebelarjev ni mogla razveseliti s prijetnimi podatki. Rezultati teh opa-

zovanj so bili skoraj vedno enaki: tehcnica je bila izravnana ali pa je bilo nekaj deagramov plusa na gozdni podrasti, pogosto pa večji ali manjši minus. Čebelarji prevažalci so se naveličali čakanja in odpeljali čebele na kostonjevo pašo. Kostonj je dolgo ni tako bogato cvetel in hribi okrog Kresnic, Litije, Janč, Zgornje in Spodnje Besnice in drugod po Sloveniji, so se kar rumenili od obilnega cvetja. Na žalost pa kostonj ni dal domala ničesar. Čebele so nabrale obilo obnožine, ta pa jim je prišla še kar prav v brezpašni dobi. Medu niso nabrale več kot približno 5 kg, tega pa pametni čebelarji niso iztočili. Nihče ni vedel, kakšno bo naslednje brezpašno obdobje – zaradi suše je bilo domala uničujoče. Kostonj je bolje medil na Primorskem, zlasti v višjih legah. Ker je tam medila tudi lipa, so čebelarji kar dobro točili.

Posledica katastrofalne vročine je bila uničujoča suša. Vsa cvetoča vegetacija, kolikor je še bilo, je ovenela oziroma se posušila. Za čebelarje, zlasti prevažalce, je nastopila zares huda kriza. Bili so nervozni in nemirni, saj niso vedeli, kam s čebelami. Star pregovor pravi, da v sili hudič tudi muhe žre. To se je pokazalo tudi zdaj. Številni prevažalci so se na vrat na nos odločili, da čebele prepeljejo k italijanski meji na škržata, saj je ta že prejšnje leto privabil nekaj čebelarjev. Tokrat jih je privabil precej več, morda tudi preveč. Na območje, veliko približno 4 km², so pripeljali več sto panjev, to pa je bilo seveda preveč. Ni čuda, da so v dnevnem časopisju pozivali čebelarje, ki so kar čez noč pripeljali svoje prevozne čebelnjake, naj jih odpeljejo. Paše namreč ni bilo, tudi ne cvetnega prahu in čebele so začele ropati. Tak oglas sta objavila Občinska skupščina Nova Gorica in Čebelarsko društvo Šempeter pri Gorici. Ne vemo, kakšen je bil potem epilog na ta poziv. No, čebelarji, ki so imeli tam čebele, pa so povedali, da so ponekod, kjer ni bilo toliko panjev na kupu, čebele le nabrale za sproti, to pa je bilo v tistih kritičnih dneh zelo pomembno. Na koncu pa so na škržatu le nabrale od 3 do 5 kg medu. V tej kritični dobi pa so nekateri čebelarji prepeljali čebele tudi na otavo na Ljubljansko barje, kjer pa so le paberkovale

in so jih morali čebelarji sproti krmiti. Kdor v tej zares kritični dobi ni začel krmiti na zalego, je svoje čebelje družine močno prizadel. Matice so namreč prenehale zalegati in čebele so kmalu porabile neznatne medene zaloge v mediščih ter načele zlate rezerve v plodiščih, namenjene za zimsko zalogo. V tej hudi vročini je šlo tokrat zares za biti ali ne biti. Večina čebelarjev je pridno krmila in vsak drugi ali tretji večer dodajala po pol litra sladkorne raztopine ali pa že prej dodala pogače. Čebelje družine so si zdaj opomogle, matice so zalegale in sredi septembra so imele kar šest ali sedem satov zalege. Mlade čebele, ki so se izvalile, pa so porok za uspešno prezimovanje. Letošnja čebelarska sezona se je torej končala že po kostanjevi paši. To se sicer dogaja vsako leto, vendar je letos suša uničila vsako medenje, ki se je včasih le pojavljalo v poznejših dneh, ko so čebele paberkovalle na jesenskem cvetju in otavi.

Zdaj pa še pogled čez novo državno mejo na Hrvaško. Naši prevažalci so upravičeno zaskrbljeni, kaj bo v prihodnje, saj odnosi z našimi sosedi niso najboljši. Res je, da to ne velja za hrvaške čebelarje, s katerimi smo bili vedno dobri prijatelji. Kljub temu pa je letos le malo čebelarjev peljalo čebele na njihove paše.

Vsi so se dobro odrezali. Paša je bila tam zelo dobra. Omenil sem že akacijo, za njo pa je dobro medila amorfa, kostanj ni dal nič več kot pri nas, medili pa so sončnica, meta, dren in bela detelja. Kljub vročini in suši so čebele na močvirnem Lonjskem

polju nabrale po pol kilograma na dan. Ko pa je vročina popustila, so nabrale tudi po kilogram ali dva. Tako so napolnile medišča in čebelarji so dobro točili. O žepku nimamo nobenih vesti. Podatkov nismo uspeli dobiti niti pri prijateljih čebelarjih niti pri hrvaški zvezi. Meja z Liko in s Krajino, kamor so vozili naši čebelarji, je namreč trdno zaprta in neprehodna. Naš prijatelj dr. Palian iz Gospića nam je približno pred mesecem javil, da je dobro medil žajbelj, v Gospiću in okolici pa tudi lipa in travniki. Kako pa je bilo z materino dušico in jesensko reso, nismo mogli zvedeti, ker telefoni molčijo.

In pri kraju smo. Letina, kot smo videli, je bila v prvi polovici leta še kar dobra, v drugi pa popolnoma zanič. Upajmo, da so čebelarji čebele dobro nakrmili in da so družine živalne. Le take bodo zdrave dočakale pomlad. Nam čebelarjem pa seveda spet ostane upanje, da bo bolje, oziroma da bo prihodnje leto zamedila hoja. Strokovnjaki namreč napovedujejo, da bo gotovo medila, saj se znaki za to vselej pokažejo že septembra. Kadar se namreč na hojevih vejicah pojavijo sušice in kapljice mane, je to zanesljivo znamenje za medenje v prihodnjem letu. Morda res. Spomnimo se, da so imeli naši čebelarski predniki lep pregovor: »Kadar hoja septembra zavmedi, prodaj volí in kupi čebele.« Volov sicer nimamo, imamo pa čebele, ki nas bodo morda le nagradile za našo vztrajnost.

Medu letos ni veliko. Njegova cena je od 300 do 400 tolarjev, sladkor pa je od 70 do 80 tolarjev. Čebelarji tožijo, da med slabo prodajajo, saj ljudje zanj nimajo denarja.

Nekoč so pisali

IZ ŽIVLJENJA ČEBEL

M. Maeterlinck, prevod Josip Wester I. 1924

priredil M. DEBELAK

(Tretje nadaljevanje)

SVATBENI POLET

Zdaj pogledjmo, kako poteka oplemenitev matice. Tudi tu uporablja narava izredna

sredstva, da pospeši spojitve samcev in samic iz različnih panjev.

Deviška matica živi v gneči svoje družine v panju. Obkroža jo na stotine trotov, dobro rejenih, vedno pijanih od medu. Edini razlog

za njih obstanek je, da oplodijo matico. Toda kljub neprestanemu stiku dveh nemirnih spolov, ki bi povsod drugje premagala vse zapreke, se oplemenitev nikdar ne opravi v panju in še nikoli ni uspelo, da bi se oplodila ujeta matica. Ljubimci se sučejo okrog nje, vendar je ne prepoznajo, dokler biva sredi med njimi. Iščejo jo v zračnem prostoru, v najbolj skritih globelih horizonta, ne da bi slutili, da so z njo še na istem satu spali in se pri hrupnem odhodu morda vanjo zaletavali. Dejal bi, da jo njihove krasne oči, ki pokrivajo vso njihovo glavo kakor svetla čelada, spoznajo in si jo zaželejo še le tedaj, ko plove po azurju. Vsak dan od enajste do tretje ure, ko je sonce na višku, se požene trop teh perjanikov iskat kraljevske ljubice, ki je teže dostopna kakor kraljična v stari bajki. Okrog nje kroži dvajset do trideset družb, ki so priletele iz vseh panjev v okolici, da ji dajejo svatovsko spremstvo z več kot deset tisoč snubci. Izmed njih bo le eden izbran za tisti edini ljubezenski objem, ki traja le eno minuto in ki ga v istem času zaroči s srečo in s smrtjo. Vsi drugi zaplečniki bodo kot nepotrebni brneli okoli tesno objetega para in bodo kmalu poginili, ne da bi še kdaj doživeli tak usodni dogodek.

Ta presenetljiva in brezumna razsipnost narave ni pretirana. V močnejših panjih se nahaja štiri ali petsto trotov, v izprijenih ali oslabeledih pa jih je včasih štiri do pet tisoč; zakaj čim bolj panj propada, tem več trotov poraja. Lahko se reče, da čebelnjak, v katerem je deset družin, pošlje v danem trenutku povprečno kakih deset tisoč trotov v ozračje; od teh jih bo imelo kvečjemu deset do petnajst srečo, da opravijo edino dejanje, za katerega so rojeni.

Doma pa izčrpavajo troti sladke zaklade; neutrudno delo petih ali šestih delavk komaj zadostuje, da redi požrešno in prešerno lenobo enega takega zajedavca, ki mu le usta neprestano delajo. Priroda je pač vselej radodarna, kadar gre za opravke ali ugodnosti ljubezni, skopari pa pri delovnih organih in orodju. Posebno stroga je proti vsemu, kar ljudje imenujejo krepot; nasprotno pa ne varčuje ne z dragulji ne z milostjo, ki jih trosi na pot zaljubljenecem, četudi povsem neznatnim. Na vse strani

kliče: »Družite in množite se! Ni drugega zakona od ljubezni!« S pritajenim glasom pa dostavlja: »In potem se vzdržujte sami, kakor veste in znate! To ni več moja skrb.«

Mislim, da jih je prav malo, ki so prodrli v skrivnost matične svatbe, saj poteka v brezmejnosti, v bleščeči nebesni sinjini. Opazujemo pa lahko, kako se nevesta pri svojem odhodu obotavlja in kako se kot poročenka vrača s svatovanja.

Čeprav je nestrpna, čaka svoj dan in svojo uro v senci hrama, da se čudovito jutro razlije po svatovskem ozračju. Všeč ji je trenutek, ko še malce rose moči listje in cvetje, ko še zadnji hlad jutra kljubuje dnevnemu žaru kakor gola devica v objemu zagovednega vojnika. Tedaj se pojavi na pragu sredi med delavkami. Te je ne opazijo, ker se brigajo za svoje posle. Matica se požene najprej nazaj ter se dva ali trikrat spusti na brado pred žrelom; šele, ko si je v svoj spomin vtisnila lice in položaj svojega kraljestva, ki ga doslej še ni videla od zunaj, se dvigne kakor puščica navpično v sinjino. Tako se vzpne v višino in sončno vedrino, kamor druge čebele nikdar ne morejo.

Troti pa iz daljave opazijo ta pojav mlade device in zaduhajo čarobni vonj, ki se širi od panja do panja. Takoj se združijo v trope in planejo po njenem sledu v to morje razigranosti. Ona pa, vzhičena od zanosa svojih kril in pokorna veličastnemu zakonu svojega rodú, ki sedaj izbira zanjo ljubimca in dopušča, da jo doseže le najmočnejši, ona se dviga više in više. Sveži zrak ji prvič vhaša v vzdušnice in kipi kakor nebeška kri v tisočeri cevkah, vodečih v oba zračna mešička, ki zavzemata polovico trupa. Venomer se dviga, dokler ne doseže samotnega prostora, kjer ne more nobena ptica motiti njenega misterija. Še vedno se dviga, a četa trotov, za njo brnečih, se krči in redči. Slabiči, betežniki, starci, pohabljeni in mršavci se odmikajo in izgublajo v praznini. Končno jih ostane v visokem azurju le še majhen, a neutruden trop. Matica se dvigne še z zadnjim naporom svojih kril in glej, izbranec, navdan od nedoumne moči, jo doseže, objame, prodre in tesno zapleteni parček, vzhičen od dvojnega žara,

kroži v trenutni spirali navzgor v smrtonosni ljubavni omotici.

Večina bitij se nejasno zaveda, da nekaj usoden slučaj kakor prosojna mrena loči smrt od ljubezni in da je globoko v naravi prisotna tudi misel, da je treba umreti, kadar se življenje oddaja. Bržčas pripisuje ta podedovana bojazen tolikšen pomen ljubezni. Prav tu pa se ta misel prikaže v svoji prvotni enostavnosti . . .

Čim je v zraku trot matico oplemenil, se mu trup odpre, plodilni organ se izloči in potegne za seboj vse drobce; krila mu omahnejo in truplo, zadeto od poročne strele, prazno strmoglavi v brezdanjost . . .

Zaradi križne oplemenitve narava hoče, da se trot in matica spojeta le pod sinjim nebom. Ker pa je to nebo polno nešteti nevarnosti, ker ga prevevajo mrzli vetrovi, viharji in vrtinci ter ga oživljajo ptice, žuželke, vodne kapljice, ki se morajo tudi pokoravati neomajnim zakonom, je narava poskrbela, da je oploditev končana v kar najkrajšem času. In to je opravljeno z bliskovito naglo smrtjo trotovo. Zadostuje le trenuten objem, nasledek oploditve pa se izpolni v nevestinih ledjih.

Matica se iz sinjih višin naglo vrne v svoj panj; na zadku ji kakor svilen praporček plapolca razmotano drobno njenega ljubimca. Nekateri čebeloslovci trdijo, da ob vrnitvi matice delavke kažejo veliko veselje. Večkrat sem opazoval ta povratek s svatbe in reči moram, da nisem opazil nikake posebne razigranosti, razen če je šlo za prav mlado matico, ki je bila odletela na čelu roja in je ona edino upanje pred kratkim ustanovljene družine. V takem primeru vse delavke kakor norčave hitijo matici naproti, da jo sprejmejo. Sicer pa jo navadno pozabijo, čeprav preti velika nevarnost prihodnosti rodu. Čebele so dobro poskrbele za vse do tistega trenutka, ko dovolijo matici pokol njenih rivalk. Takoj po tem pa njihov nagon izgine v njihovi razboritosti se pojavi neka vrzel. Videti so bolj ali manj brezskrbne: dvigajo glave, morda opazijo morilno dokazilo oplemenitve, toda še so nezaupljive in ne kažejo veselja, kot ga pričakujemo. Kot pozitivna in za iluzije malo dovzetna bitja pričakujejo bržčas dru-

gačnih dokazov, preden se vdajo splošnemu veselju.

Napačno bi bilo, če bi hotel kdo logično in povsem po človeško pojasniti vsa občutja teh majčkenih bitij, ki so tako različna od nas. Pri čebelah in tudi pri drugih živalih ki imajo v sebi odsev naše umetnosti, redko spoznamo vse tisto, kar piše v knjigah. Preveč je raznih okoliščin, ki jih ne poznamo. Zakaj naj bi jih prikazovali popolnejše, kakor so v resnici? Zakaj naj bi jim pripisovali to, česar nimajo?

Brezbriznost čebel pa ni enotna. Čim matica, vsa upehana, pristane na bradi pred žrelom, se zbere okrog nje skupina delavk, ki jo spremijo v notranji dvor, kamor sonce, ta junak vseh čebeljih praznikov, stopa le s previdnimi koraki. A tudi matica se ne razburja nič bolj kot njena družina, saj v tistih ozkih možganih praktične barske kraljice ni dosti mesta za občutja. Odslej nima druge skrbi, kakor da se čim prej znebi nerodnega spomina na svojega ljubimca, ker jo pri kretnjah ovira: počene in se otrese nepotrebnih organov, ki jih delavke nemudoma odnesejo in zavržejo; zakaj trot ji je dal vse, kar je imel, in še dokaj več, kakor je bilo potrebno. Matica v svojem plodilnem mešičku ne obdrži drugega kot semenski sok, v katerem plava na milijone klic, ki bodo druga za drugo oplajale mimo polzeča jajčeca tja do zadnjega dne ter v temi njenega nedrja nadaljevale čudovito spojitve moškega in ženskega elementa, da se iz nje porajajo delavke. Čudno se je vse preokrenilo: ona, samica, oskrbuje moški princip, trot pa ženskega!

Zdaj, ko je obdarjena z dvojnimi spolom, ko tiči v njej neizčrpna moška moč, začenja matica svoje pravo življenje. Nikdar več ne zapusti panja, ne vidi več svetlobe, razen če izleti z rojem; njena plodnost preneha šele, ko se ji bliža smrt.

Nenavadna svatba je bila to, boljše si ne moremo niti zasanjati: visoko v sinjem zraku, polna tragike, ki jo sila poželenja dvigne nad vsakdanjost, bliskovita smrtna in neminljiva, edinstvena in omamna, samotarska in brezskrajna. Zares čudovita svatovska omama, ko se v najčistejšem in najlepšem, kar ima ta svet, v deviškem

prostoru brez mejá, v vzvišeni jasni ve-
drega neba, pojavi smrt v najlepšem tre-
nutku sreče. V nepozabnem objemu se je

za dolgo prihodnost združilo dvoje življenj
v enem in istem telesu.

(Konec)

Biodinamično čebelarjenje

ČEBELARJENJE Z UPOŠTEVANJEM KOZMIČNIH RITMOV

MATTHIAS K. THUN – Prevedla Meta Vrhunc

V Sloveniji sem imel nekaj predavanj o
vplivu kozmičnih ritmov na čebele. Preda-
vanja so vzbudila precejšnje zanimanje in
čebelarji so me zaprosili, naj svoja dogna-
nja tudi zapišem.

Dandanes večini ljudi ni lahko verjeti v
vpliv kozmičnih ritmov. Razvoj tehnike in
elektronike človeku vse bolj onemogoča
spoznavanje naravnih zakonitosti in pove-
zovanje z njimi. Preučevanje naravnih za-
konitosti je v navadi le tam, kjer se človek
spopada z ekološko škodo, ne pa tudi pri
preučevanju vpliva kozmičnih ritmov na
okolje in življenje. V poljedelstvu, zadnje
čase pa tudi v čebelarstvu, se kaže nova
slika. Na obeh področjih so nastale velike
težave, zlasti zdravstvene. Zato so začeli
iskati ustrezne možnosti, zdaj pa so že
vidni tudi rezultati.

Med prizadevanji te vrste je najstarejši
biološko-dinamičen način gospodarjenja,
kot ga je osnoval antropozof dr. Rudolf
Steiner. Oživil je številna področja življenja,
med njimi tudi poljedelstvo in čebelarstvo.
Rudolf Steiner je vedno opozarjal, da je
življenje nasploh zelo odvisno od kozmičnih
ritmov in da ga prav ti pravzaprav uravna-
vajo.

Poskuse z rastlinami opravljajo že 40 let,
s čebelami pa 25 let. Z njimi se želimo
približati zakonitostim kozmičnih ritmov.
Rezultate vsako leto objavljajo v setvenem
koledarju Marie in Matthiasa K. Thuna. Ker
je preveden tudi v slovenščino, so izsledki
dostopni vsakomur.

Čebela ima v naravi pomembno mesto,
saj je njena vloga zelo vsestranska. Če
človek ne pozna dobro medsebojne pove-
zave, meni, da je panj pač majhna tovarna

medu. Poznavalec pa seveda ve, da je
nabiranje medu le eno od čebeljih opravil,
saj imajo čebele še druge naloge, ki so za
naravo, za rast rastlin še pomembnejše kot
nabiranje medu.

Vsakemu poljedelcu se zdi samo po sebi
umevno, da je za številne rastline pač
potrebno, da čebela prenaša cvetni prah.

Za potrebe medicine pa čebele pridelajo
tudi čebelji vosek, čebelji strup in propolis.

Rudolf Steiner v t.i. Poljedelskem tečaju
opozarja tudi na rezultate duhovnih razi-
skav. Določene sile okolja so namreč prav
zaradi delovanja insektov razporejene tako,
da rastlinsko rast samo omogočajo, zato je
nujno, da človek skrbi za navzočnost čebel.
Če koristna žuželka manjka, se škodljivci
preveč razmnožijo.

V predavanjih O BITJU ČEBEL je dr.
Rudolf Steiner to povedal še bolj jasno.
Vedno, kadar insekt obiše cvet, izloči na
cvet tudi majhne količine svojega strupa,
»kajti če se to ne bi zgodilo in cvetlica ne
bi dobila strupov, ki jih potrebuje, bi morala
čez nekaj časa umreti«.

Tako kot za plodnost naših njiv potrebu-
jemo živali, da rastline dobijo pravo mož-
nost za rast, potrebujemo na tistem delu
rastline, ki raste nad zemljo, čebelo, da
rastlinam omogoči rast. Vendar pa je to
zelo poenostavljen prikaz.

Za čebelarjenje sem se odločil zato, ker
sem spoznal nenadomestljivo vlogo čebe-
larstva za poljedelstvo. Intenzivno ukvarja-
nje s čebelami mi je omogočilo, da čebele
in njihovo delovanje pobliže spoznam. Zato
pa je bilo treba vsak dan opazovati čebele,
občasno celo v krajših razmikih.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Iz društvenega življenja

LETNA ČLANARINA ZČDS ZA LETO 1993 ZNAŠA 1.500 SIT (PLAČANA V DECEMBRU 1992)

Članarino ZČDS plačajte skupaj z društveno članarino blagajniku vašega društva.
Pri plačilu članarine boste prejeli brezplačen 12-stranski barvni koledar.

O ZBIRANJU ČLANARINE ZA LETO 1993

Izvršni odbor Zveze čebelarских društev Slovenije je na svoji seji, 26. septembra letos, določil članarino za leto 1993. Ta znaša 26 DEM, seveda v tolarški protivrednosti. **Nespremenjena tolarška protivrednost članarine naj bi veljala od novembra 1992 do 31. januarja 1993**, če se tečaj marke ne bi povečal za več kot 10 odstotkov. Ko bo ta odstotek prekoračen, bomo članarino za naslednji mesec povišali in znesek objavili v naslednji številki Slovenskega čebelarja.

Plačniki, ki bodo članarino plačali po 1. februarju 1993, bodo morali poleg dotedanje višine članarine plačati še tečajno razliko med marko in tolarjem ter obresti za enomesečno vezano vlogo. Zakaj? Zveza čebelarских društev Slovenije vsako leto kreditira vse tiste, ki članarino nakažejo po 31. decembru, zato je upravičena do povračila obresti, ki bi jih dobila, če bi pravočasno nakazano članarino vezala v banki. Po drugi strani pa je blago ravnanje z neplačniki tudi nepošteno do tistih čebelarских društev, ki članarino pravočasno poberejo in jo nakažejo Zvezi.

Vodstva čebelarских organizacij prosimo, da čimprej zberejo članarino za leto 1993 in jo nakažejo na račun ZČDS št. 50101-678-48636 ali jo prinesejo na Cankarjevo 3 v Ljubljano, vsak delavnik, razen sobote, od 7. do 14.30.

Blagajnikom čebelarских organizacij bomo poslali dvanajstlistne stenske koledarje z barvnimi slikami in prostorom za zapiske. Koledarje naj brezplačno razdelijo vsem plačnikom članarine za leto 1993! Poleg te ugodnosti imajo člani pravico do enega brezplačnega oglasa ali reklame v Slovenskem čebelarju v tekočem letu, kupijo lahko znatno cenejšo embalažo za polnjenje medu, potrudili se bomo tudi, da bodo lahko kupili znatno cenejši sladkor za krmljenje čebel. Kdor bo izrabil vse ponujene ugodnosti, bo gotovo večkratno povrnil stroške za plačano članarino.

Teh ugodnosti pa bodo deležni le tisti člani, ki bodo plačali tudi članarino ZČDS.

Vodstva čebelarских organizacij prosimo, da čimprej organizirajo občne zборе, zberejo članarino in določijo osebo za stike (s telefonom), da bomo pri pošiljkah sladkorja, embalaže, zdravil in drugega, kar potrebujejo čebelarji v društvih, lahko nemoteno sodelovali.

Vsem blagajnikom, tajnikom in poverjenikom se v imenu organov ZČDS že vnaprej zahvaljujemo za požrtvovalno delo in ves trud pri zbiranju članarine in podatkov.

ZČDS

SEZNAM PREDAVATELJEV ZA SEZONO 92/93

- Jože BABNIK, Velika Čolnarska 3, Ljubljana, tel.: (061) 222-955
teme: Biologija, povezana s tehnologijo čebelarjenja
- Janko BOŽIČ, Biotehniška fakulteta, VTOZD za biologijo Ljubljana, tel.: (061) 150-001,
teme: biologija čebel
- Marko DEBEVEC, Čuže 7, Vrhnika, tel.: (061) 751-282,
teme: tehnologija čebelarjenja in vzreje matic, preventivno zdravstveno varstvo čebel,
gozdno medenje in prevozi na paše, tehnologija predelave voska
- Janez FIRM, Podšentjur 10, Litija, tel.: (061) 882-096,
teme: splošno o čebelarstvu, izbira stojišč, pridelava kakovostnih čeb. pridelkov,
trženje čeb. pridelkov in tehnologija čebelarjenja v nakladnem panju
- Janez MIHELIČ, Prelog 114, Domžale, tel.: (061) 210-992,
teme: tehnologija čebelarjenja in vzreje matic, biologija čebel
- Franc KOLENC, Hohkravtova 8, Celje, tel.: (063) 34-083,
teme: priprava čebel za zgodnje paše, za posebne vremenske pogoje in medovito
rastlinje ter biologija čebel
- Janez POKLUKAR, Senično 27, Tržič, tel.: (064) 57-957 doma, 125-111 v službi,
teme: Čebele in gozdno medenje
- Jože RIHAR, Rožna dolina XIX/2, Ljubljana, tel.: (061) 263-715, 263-657, fax: (061) 273-657
teme: gozdno medenje, spoznavanje in napovedovanje, Janez Goličnik in drugi
prevajalci del A. Janše in njihov vpliv na čebelarjenje in tisk
- Anton ROZMAN, Podvin 102, Žalec, tel.: (063) 713-305,
teme: biologija čebel, tehnologija čebelarjenja in zreje matic, čebelje paše in preven-
tivno zdravstveno varstvo čebel
- Jurij SENEGAČNIK, Ažbetova 8, Ljubljana, tel.: (061) 213-025,
teme: čebelje bolezni in zatiranje čebeljih bolezni s kemoterapevtiki
- Marjan DEBELAK, Pohorskega bataljona 85, Ljubljana, tel.: (061) 343-505
teme: tehnologija čebelarjenja, mala čebelarstva – tehnologija

SEZNAM PREDAVATELJEV – VETERINARJEV ZA SEZONO 92/93

- Jože DROBNIČ, veterinarski zavod Ljubljana, tel.: (061) 218-789
- Mira JENKO-ROGELJ, Zalog 6, Cerklje, tel.: (064) 421-693
- Aleš GREGORC, Živinorejsko veterinarski zavod Gorenjske, tel.: (064) 212-781
- Franc KOVAČ, Veterinarska postaja Šentjur, tel.: (063) 741-041
- Štefan KOVAČ, Veterinarska postaja Lendava, tel.: (069) 75-088
- Olga JURKOŠEK, Veterinarska postaja Sevnica, tel.: (0608) 81-850
- Barbara STRMOLE, Veterinarski zavod Primorske, tel.: (066) 31-044

25 LET ČEBELARSKEGA DRUŠTVA TURNIŠČE PRI PTUJU 1967 – 1992

ALBERT BRENKOVIČ

Območje Ptujkega in Dravskega polja, Slovenskih Goric in Haloz je bilo nekda pravi raj za čebele. K razvoju in organiziranju čebelarstva na tem področju je veliko prispeval čebelarski učitelj in organizator Ivan Jurančič (1861–1935). Kot diplomant dunajske čebelarske šole je veliko prispeval k razvoju čebelarstva na Štajerskem. Leta 1904 je skupaj z zavednimi slovenskimi učitelji in duhovniki ustanovil prvo slovensko čebelarsko društvo za Spodnje

Štajersko. Vanj je bilo vključenih več podružnic od Slovenj Gradca pa vse do Prekmurskega polja in Gornje Radgone.

Poznejše organizacijske spremembe so povzročile, da so bili čebelarji s Ptuja in okolice vse do leta 1967 organizirani v enotno čebelarsko društvo Ptuj. Zaradi različnih interesov čebelarjev s posameznih območij občine Ptuj se je leta 1967 enotno društvo razdelilo na posamezne družine. Te so se pozneje organizirale in registrirale

Udeleženci izleta v čebelarskem muzeju v Radovljici.

kot samostojna čebelarska društva. Tako je bila tega leta ustanovljena tudi Čebelarska družina »Desni breg – Ptuj«, iz nje pa je nastalo sedanje Čebelarsko društvo Turnišče.

Naše društvo obsega večji del Dravskega polja in Haloz. Naši člani čebelarijo z okoli 1600 družinami, več kot 500 pa jih imajo v prevoznih čebelnjakih.

Žal število članov stagnira, saj se mladi le redko odločajo za čebelarjenje. Onesnaženo okolje, zaradi katerega se slabšajo pašne razmere, čebelje bolezni ter slaba prodaja medu in drugih čebeljih pridelkov odvrčajo mlade, da bi se vključili v čebelarske vrste. K temu je, žal, prispevala svoje tudi vlada gospoda Peterleta, ki je za

slovensko čebelarstvo uvedla davke in odpravila skromen regres za nakup zdravil.

Kakorkoli že, čebelarji Čebelarskega društva Turnišče smo ponosni na 25 let našega delovanja. Poleg strokovnega izobraževanja smo ves čas negovali tovariške medsebojne odnose, tako da med našimi člani ni zavisti, ampak sloga in solidarnost. Svojo solidarnost smo večkrat dokazali, ko smo pomagali obnoviti čebelarstva naših članov, ki so bili zaradi požarov ali česa drugega ob svoje čebele. Naši člani so sodelovali tudi pri zbiranju pomoči za hrvaške čebelarje, saj so darovali štiri čebelje družine, in sicer: Ivo Maroh dve, Albert Brenkovič in Jože Maroh pa po eno.

V okviru dejavnosti in jubilejnem letu delovanja smo se čebelarji ČD Turnišče 5. septembra odpravili na izlet na Gorenjsko. Prva postaja na naši poti je bilo gostišče na Trojanah. Po okrepčilu smo nadaljevali pot. Hitro je vzšlo sonce in odprl se nam je čudovit pogled na Kamniške Alpe, pokrite s prvim snegom. Prvi cilj našega izleta je bilo Brezje, kjer smo se zadržali skoraj dve uri. Po nekajminutni vožnji smo prispeli v Radovljico, torej na cilj našega potovanja. Na avtobusni postaji sta nas pričakala predsednik čebelarske družine Brane Kozinc in predsednik Čebelarskega društva Radovljica gospod Severin Golmajer. Najprej smo si ogledali čebelarski muzej, nato pa še druge mestne zanimivosti. Po ogledu Radovljice smo se odpeljali proti Črnicu, kjer smo imeli skupno kosilo. Po kosilu smo si

Pri ogledu čebelnjaka predsednika ČD Radovljica

Čebelnjaki v gorenjskem
stilu so žal že bolj redki.

ogledali čebelnjak gospoda Golmajerja, lastnik pa je predstavil pašne in druge razmere, v katerih delujejo gorenjski čebelarji. Po ogledu Bleda smo se poslovili od predsednika Čebelarskega društva Radovljica in mu izrazili hvaležnost za pomoč pri izvedbi našega izleta. Na poti domov smo

si ogledali še razstavo »Evrocvet« v arbutumu Volčji Potok.

Praznovanje 25-letnice delovanja ČD Turnišče bomo sklenili na občnem zboru decembra. Upamo, da se bodo razmere za čebelarjenje izboljšale, tako da bo naše društvo v prihodnosti delovalo še bolje.

Obletnica

MARTIN TOVORNIK – 80-letnik

Letos praznuje osemdesetletnico Martin Tovornik – član ČD Rogaška Slatina.

Rodil se je 10. oktobra 1912 v Šentlenu nad Laškim. Leta 1938 se je preselil v Rogaško Slatino, kjer si je ustvaril dom in družino.

Za čebelarstvo ga je leta 1967 navdušil

g. Vičič, istega leta pa je postal tudi član ČD Rogaška Slatina. V družini je kmalu prevzel več nalog. Vrsto let je bil član izvršnega odbora, tajnik, blagajnik organizator izletov in predavanj. Deset let je uspešno vodil tudi čebelarski krožek na osnovni šoli.

Čebelarji ga poznamo kot velikega ljubitelja narave, gojitelja medovitih rastlin in eksperimentalnega čebelarja. Kar je novega prebral v tujih revijah je rad preskusil tudi sam.

Krajani Rogaške Slatine ga poznajo tudi kot prizadevnega družbenopolitičnega delavca, saj je bil sedem let župan kraja, in kot vestnega krvodajalca.

Za svoje zasluge pri delu v čebelarskem društvu je prejel odličje Anton Janša III. stopnje.

Ob visokem jubileju mu želimo veliko zdravja in veselja pri delu s čebelami, v krogu čebelarjev in krajanov pa mnogo zadovoljstva.

Čebelarska družina
Rogaška Slatina

Osmrtnice

STANKU ABRAHAMU V SLOVO

Ob Stankovi smrti se čebelarji zavedamo, da nas zapušča čebelar in človek, ki je znal ravnati s čebelami. Nanj pa me vežejo tudi nešteti spomini.

Pokojni Stanko je bil že od zgodnje mladosti zelo vnet čebelar. Čebelaril je s 40 panji in to več kot 45 let. V tem času je opravljal različne naloge v upravnem odboru družine, najdlje pa je bil predsednik družine. Vodil jo je kar 29 let.

Leta 1990 je postal častni predsednik naše družine. Za svoje prizadevno delo je bil večkrat odlikovan, za delo v naši čebelarški družini Mežica pa je prejel tudi odličje Anton Janša III. stopnje. Stankova velika zasluga je tudi naš čebelarški dom nad žičnico.

Vsa leta si je prizadeval, da je bil dom lepo urejen in opremljen. Sodeloval je tudi pri razvitju vseh praporov občinske zveze in naše družine.

Za trud in požrtvovalnost je pozneje od občinske zveze Ravne na Koroškem prejel tudi odličje Anton Janša II. stopnje, in sicer za dela v okviru občinske zveze. Za svoje bogato in dolgoletno ustvarjalno delo je prejel tudi najvišje slovensko čebelarstvo odlikovanje-odličje Anton Janša I. stopnje. To priznanje pa dobijo le najzaslužnejši čebelarji.

Stanku smo hvaležni za njegov trud, nesebičnost in srčnost. Ohranili ga bomo v trajnem spominu. Pa še to: Stanko je bil zelo ponosen na svojo čebelarstvo obleko, bil pa je tudi edini Slovenec, ki jo je doslej nosil.

Čebelarstva družina
Mežica

JOŽE DROZG st.

Z društvenima praporoma smo se lovrenški in ruški čebelarji poslovili od večletnega člana Jožeta Drozga st. Rojen je bil leta 1930 v delavski družini. Po osnovni šoli se je izučil za kovača. Svoje delo je vestno objavljaval vse do upokojitve. Jože pa ni bil navaden kovač, saj je znal oblikovati marsikatero kovaško umetnino, ki zdaj krasi okna bližnjih domov.

Ob poklicu je našel čas tudi za čebele. Čebelaril je najprej z nekaj družinami, po upokojitvi pa je razširil svoje čebelarstvo. Sprva je bil član ruške čebelarstva družine, pozneje pa sta se s sinom Jožetom priključila lovrenškimi čebelarjem.

Jeseni 1991 je svojih 30 družin še zadnjič zazimil in spomladi 1992 še opazoval, kako se čebele prebuja, pridno izletavajo in naznanjajo pomlad, kmalu zatem pa je Jože nenadoma umrl. Kot ljubitelja narave in čebel ga bomo lovrenški čebelarji ohranili v lepem spominu.

Čebelarstva družina
Lovrenc na Pohorju

IVAN VRHNJAK

Ivan Vrhnjak, po domače Prodner iz Bukovske vasi, se je rodil leta 1918. Njegovo življenje ni bilo lahko, saj je preživel kar dve vojni ujetništvi.

Čebelariti je začel že kot otrok skupaj z očetom, vojna leta pa so njegovo čebelarjenje pretrgala. Leta 1945 je začel spet čebelariti, saj so ga čebele pomirjale.

Kot vestnega in dolgoletnega čebelarja ga bomo ohranili v lepem spominu.

**Čebelarsko društvo
Slovenj Gradec**

ALOJZU STEBANU V SPOMIN

V prvih dneh letošnjega vročega poletja nas je le dan pred svojim 54. rojstnim dnevom zapustil naš dolgoletni član, prijatelj in čebelar LOJZE STEBAN.

Umril je po kratki, a neozdravljivi bolezni, ki se ji je s svojim optimizmom, močno voljo in trdoživostjo krčevito upiral.

Lojze se je rodil leta 1938 v Zagorju. Preživel je težko mladost, saj je v vojni vihri, že leta 1942 izgubil očeta, z materjo in bratom pa so ga kot 4-letnega otroka zaprli v nemško taborišče. Tu je preživil enak usodo kot njegovi številni vrstniki. Tudi pozneje je odraščal v zelo skromnih življenjskih razmerah.

Izučil se je za ključavničarja, delo ga je veselilo in privlačilo. S pridnostjo, prizadevnostjo in skromnostjo, ki so bile ves čas njegove vrline, je ob delu končal srednjo tehniško šolo. Večinoma je delal v razvojnih oddelkih, saj so ga vedno privlačile nove oblike in rešitve številnih tehničnih vprašanj, s katerimi se je srečeval v praksi. Poznali so ga po njegovih domiselnih in izvirnih rešitvah. Zanje pa je prejel tudi številna inovatorska in druga priznanja.

S čebelami in čebelarjenjem se je srečal pred 20 leti. Tudi čebelam se je posvetil z vso zagnanostjo. Ko sta z ženo gradila hišo, se je moral tudi pri čebelah marsičemu odpovedati. Že leta 1975 pa se jim je zopet

posvetil z vso vnemo. Leta 1982 je na Dolgem Brdu pri Polšniku zgradil nov, sodoben in lep čebelnjak s 27 panji. Tja je pogosto zahajal. Postal je strokovnjak tudi na tem področju, svoja inovatorska nagnjenja in sposobnosti pa je uspešno uveljavljal tudi v iskanju novih oblik in pripomočkov v čebelarski tehnologiji. V svoji novi hiši si je uredil tudi manjšo dobro opremljeno delavnico, v kateri je uresničeval nekatere svoje zamisli in ideje ter izdeloval različne čebelarske pripomočke, potrebščine in opremo zase in za svoje prijatelje. Bil je torej zelo vsestranski, za svojo prizadevnost pa je prejel tudi odličje Anton Janša III. stopnje. Lojze je bil družaben in dobrodušen človek, vedno je bil pripravljen sodelovati, svetovati in pomagati. Bil pa je tudi vesel in hudomušen, rad je imel tudi glasbo. Kot dober harmonikar je sodeloval v nekaterih instrumentalnih ansamblih.

Zato ga bomo pogrešali pri delu v našem društvu in naših čebelarskih dejavnostih, spominjali pa se ga bomo kot prijetnega, prijaznega in dobrodošlega družabnika.

**Čebelarsko društvo
Zagorje**

ALOJZ MILAČ

Januarja bo minilo leto dni, odkar smo se na pokopališču v Preski poslovili od našega dolgoletnega prizadevnega člana Alojza Milača.

Rodil se je leta 1903 v Lužah pri Šenčurju v številni kmečki družini. Tam je preživel leta odraščanja in se prvič seznanil s čebelami. Pred drugo svetovno vojno ga je pot zanesla v Pirniče, kjer si je zgradil dom in se spet začel ukvarjati s čebelami. Kot izučen kolarški mojster si je sam izdeloval panje in jih tudi lično poslikal. Njegove čebele so bile zaradi njegovega bogatega čebelarskega znanja, ki ga je na predavanjih po vsej Sloveniji rad posredoval tudi drugim, vedno v zavidanja vrednem stanju.

Člani ČD Tacen ga bomo ohranili v spominu kot marljivega, vestnega in poštenega človeka.

**Čebelarsko društvo
Tacen**

STANE ZUPANČIČ

Sredi velikega travna so se v družinskem krogu poslovali od našega dolgoletnega člana Staneta Zupančiča.

Rodil se je leta 1916 v Radečah pri Zidanem Mostu, kjer je tudi odrasel.

Med drugo svetovno vojno se je aktivno vključil v boj proti okupatorju. Po osvoboditvi se je preselil v Ljubljano, kjer je dočkal upokojitev kot inšpektor za železniški promet pri Ministrstvu za delo Slovenije. Še kot aktivni delavec je veliko prostega časa namenil naravi in bil član ribiške in lovske organizacije. V naše čebelarske vrste ga je pot zanesla po upokojitvi, ko je nasledil tastove čebele. Nova aktivnost ga je nad vse prevzela, tako da je kmalu postavil svoj zgledno urejen čebelnjak.

Čebelarji tacenskega društva ga bomo ohranili v spominu kot družabnega in vestnega člana.

**Čebelarsko društvo
Tacen**

FERDINAND TROŠT

Januarja bo minilo leto dni, odkar smo se radeški čebelarji zbrali in pospremili k večnemu počitku Ferdinanda Trošta.

Rodil se je leta 1932 na Močilnem pri Radečah v veliki kmečki družini. Že mladega so zelo privlačile čebele in njihovo skrivnostno življenje.

Sredi gozdov in poljan jim je postavil čebelnjak in tam pridno in vestno dolga leta čebelaril. Bil je tudi dolgoletni član naše čebelarske družine. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

**Čebelarska družina
Radeče**

Za vašo knjižno polico

KUHINJA NAJ POSTANE BRANIK VAŠEGA ZDRAVJA

Zaradi velikega zanimanja za priročnik ameriškega revmatologa in zdravnika alternativne medicine G. W. Campbella »Zdravniško preizkušeno domače zdravljenje artritisa« se je ljubljanska založba L & L odločila za prvi ponatis. Priročnik bomo dopolnili s slovenskemu trgu prilagojenim seznamom živil, potrebnih za zdravljenje, izšel pa naj bi še ta mesec.

Dr. Campbellova metoda zdravljenja artritisa zahteva predvsem osveščeno izbiro oziroma pripravo biološko neoporečne, polnovredne ali t.i. »žive« hrane. Na podlagi dolgoletnih izkušenj metodo dopolnjuje s potrebno duhovno higieno, razgibalnimi vajami in drugimi stimulacijskimi tehnikami. Prav tako pa nas skozi celotno knjigo opozarja na dostikrat zanemarjeno pomembnost pravilno delujoče presnove in izločanja.

Največ pozornosti bi v tej kratki predstavitvi knjige radi namenili samemu težišču terapije – prehrani. Od kod pravzaprav dr. Campbellu misel, da je prav nepravilna, »mrtva« hrana lahko povzročitelj artritisa kot tudi drugih civilizacijskih bolezni? Zakaj se je ta metoda začela uveljavljati šele tako pozno? Klasična medicina je v zadnjih desetletjih popolnoma spregledala prastaro znanje s področja naravnega zdravljenja in vse svoje znanje položila v roke farmaciji. Podobno se je dogajalo tudi z raziskovanjem vzrokov in možnosti zdravljenja artritisa. Farmacevtski preparati namreč te bolezni ne zdravijo, temveč le zavirajo njen razvoj oziroma lajšajo bolečine. Bolniki pa si žele ozdravitve in ne samo praznih obljub.

Dr. Campbell se je že dolgo tega odločil pomagati vedno bolj številnim revmatikom, obsojenim na brezupno trpljenje. Že v okviru študija so ga zanimale tudi izkušnje starih, tradicionalnih načinov zdravljenja. Spoznal je, da smo ljudje del narave in zato neposredno pod njenim vplivom, to pa se najbolj neposredno kaže pri prehranjevanju. Fast-food restavracije, zamrznjena in hitro pripravljena ali konzervirana hrana pa nas vedno bolj oddaljuje od zdrave prehrane. Hrana, ki jo danes uživamo, res ni več tisto, kar so poznali naši dedje in kar jim je omogočalo doseči precej visoko starost in razmeroma zdravo življenje. Današnji človek je prepojen z različnimi strupi, kemikalijami prehranske industrije. In ne samo to. Trpi tudi zaradi pomanjkanja vitaminov in mineralov, ki jih prvotno polnovredna živila ob pretirano dolgem kuhanju izgubijo.

Dr. Campbell samo zdravljenje opisuje kot neke vrste »čiščenje« telesa od nakopičenih strupov. Zadeva je precej preprosta, saj si »zdravilo« lahko pripraviš kar sam doma. Kuhinja naj postane ordinacija, vi pa sam svoj zdravnik oziroma strokovnjak za pravilno prehrano. Izbira živil je zelo pestra: vse vrste surovega sadja in zelenjave, neoporečno in predelano mleko ter mlečni izdelki, ribe, drobovina, izbrane vrste mesa, perutnina, oreščki. . . Zelo pa so priporočljivi kalčki, saj so zelo hranljivi in lahko jih gojimo tudi doma. Prav tako pa ni kratek spisek absolutno prepovedanih živil:

- predhodno pripravljena ali kakor koli drugače obdelana živila,
- konzervirana živila vseh vrst,
- razno pecivo, bomboni, sladoled,
- nekatere vrste mesa,
- pakirana hrana iz žita, kot muesli, corn-flakes . . .
- močna hrana kot vsi pekarniški izdelki, testenine, rafiniran riž,
- kava, pravi čaj, kakav, umetne in gazirane pijače,
- marmelada, želeji, sladkor in umetna sladila,
- predelani mlečni proizvodi,
- vino, pivo in druge alkoholne pijače.

Moka in sladkor sta t.i. »bela strupa«, vendar ju je mogoče uspešno nadomestiti z drugimi vrstami sladil (slad., med, melasa, . . .) oziroma z aglutensko moko. Za Vas smo dodobra pretresli naše tržišče in ugotovili, da pri nakupu potrebnih živil ne boste imeli težav, prav tako pa vam zato ne bo treba seči globlje v žep. Nasprotno, naučili se boste skromnosti in zmernega uživanja hrane.

Če Vas ta alternativni način zdravljenja zanima in ste se pripravili odločiti zanj, lahko z naročilnico naročite knjigo pri založbi L & L. Hkrati boste deležni 15 % popusta pri vseh storitvah Term Lendava, s katerimi že nekaj časa uspešno sodelujemo. Ko bo Vaše telo pripravljeno, boste lahko v Termah Lendava uživali v razgibavanju v bazenu, v sprehodih po bližnji okolici ali pa se boste morda celo odločili za lov v bližnjem lovišču na sami tromeji. Prisrčno vabljeni!

Mateja Leskovar

Priročnik dr. Campbell

ZDRAVNIŠKO PREIZKUŠENO DOMAČE

ZDRAVLJENJE ARTRITISA

Opozorjamo vas, da bodo do popusta upravi-

čeni samo tisti naročniki priročnika »Preizku-

šeno...«, ki bodo imeli z žigom potrjen

nagradni kupon ZALOŽBE L & L.

NAGRADNI KUPON ZALOŽBE L & L SKUPAJ OZDRAVIMO REVMAZEM

Žig založbe

+ 15 %

POPUSTA pri zdraviliških storitvah

Nepreklicno naročam izvod(ov) knjige »Zdravniško . . .«, Giraud W. Campbell

Ime in priimek:

Ulica in hišna št.:

Kraj in poštna št.:

Knjigo bom plačal(a) ob poštnem povzetju, po ceni 950 SIT (s poslanim nagradnim kuponom pa vam tudi mi podarjamo 10 % popusta).

Izpolnjeni kupon pošljite na naslov: ZALOŽBA L & L, p.p. 106, 61000 Ljubljana

Mali oglasi

UGODNO prodam tovornjak fiat za 54 AŽ 10- s z atestom, registriran do maja 93, motor je generalno obnoven, ☎ (065) 45-011 Bajt.

UGODNO prodam avto prikolico za prevoz 10 AŽ panjev (samo enkrat rabljena), ☎ (063) 721-692.

PRODAM 10 rabljenih 10-s AŽ panjev, ☎ (061) 552-903.

PRODAM nedokončanih 10 AŽ 10 s – so le za sestaviti, ☎ (0601) 62-480.

TAM 5500 – prevozniki čebelnjak za 60 AŽ panjev, panje, prašilčke 2, 5 in 7-satne, prodam, ☎ (061) 261-040 – Tomaž Grčar, po 20. uri.

ČEBELARJEM, ki so svoj pridelek medu že prodali in ga še potrebujejo, nudim kvalitetni smrekov in cvetlični med po ugodni ceni. Informacije po ☎ (063) 831-048.

OBVESTILA ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

1. Obdavčitve čebelarstev

Konec leta je tudi čas polaganja »računov«, zato vas vnovič opozarjamo na članka v letošnji 3. in 4. številki Slovenskega čebelarja, v katerih smo vas podrobno seznanili z novimi predpisi o obdavčitvi čebelarstev in vodenju poslovnih knjig. Za osvežitev spomina ponovimo obe različici obdavčitve dohodka iz dejavnosti (čebelarstva):

A) Če ste se odločili za obdavčitev dobička z upoštevanjem normiranih stroškov (60 %), morate že letos decembra vložiti pisno zahtevo za ugotavljanje dobička za naslednje, to je 1993. leto.

B) Če ste se odločili za vodenje poslovnih knjig, imate do 28. februarja 1993 čas, da vložite napoved za odmero davka od dohodka v letu 1992.

2. Pred občnimi zbori

Čebelarstva, ki nameravajo na svoje občne zборе povabiti funkcionarje Zveze čebelarskih društev Slovenije, seznanjamo z naslovi članov izvršnega odbora ZČDS. Na občni zbor povabite tistega člana izvršnega odbora ZČDS, ki zastopa vašo regijo!

– Celjska regija: Martin Aužner, Efenkova 7, 63230 Šentjur, in Anton Rozman, Podvin 102, 63310 Žalec.

– Dolenjska regija: Jože Sever, Semič, n.h., 68333 Semič.

– Gorenjska regija: Marjan Debelak, Pohorskega bat. 85, 61000 Ljubljana, in Silvo Seražin, Ručigajeva 21, 64000 Kranj.

– Koroška regija: Ivan Hriberšek, Heroja Iršiča 4, 62380 Slovenj Gradec.

– Ljubljanska regija: Marko Debevec, Čuža 7, 61360 Vrhnika, in Stanko Hajdinjak, Mlinska pot 32, 61231 Črnuče.

– Notranjska regija: Robert Kovačič, Gregorčičeva 23 a, 65250 Il. Bistrica.

– Obalno-kraška regija: Renato Starc, Vena Pilon 2, 66000 Koper.

– Podravska regija: Darko Korošec, Gačnik 46 a, 62210 Pesnica, in Alojz Solina, Markovci 31 a, 62281 Markovci.

– Pomurska regija: Koloman Korpič, Juša Kramarja 17, 69000 M. Sobota, in Ernest Toplak, Dobrovnik 282, 69223 Dobrovnik.

– Posavska regija: Branimir Vodopivec, Dolenja vas 37, 68270 Krško.

– Primorska regija: Marjan Bratina, Cankarjeva 15, 65000 Nova Gorica.

– Zasavska regija: Uroš Jenčič, Šuštarjeva 26, 61420 Trbovlje.

3. Odjava naročnine na Slovenski čebelar

Vse naročnike, ki prihodnje leto ne bodo obnovili naročnine, prosimo, da nam do 15. decembra letos to sporočite po telefonu (061) 210-992 ali v pismu.

4. Čebelarje, ki so bili včlanjeni v čebelarske družine BRASLOVČE, KOZJE, TRNOVSKA VAS in VITOMARCI, prosimo, da se priključijo najbližji čebelarski družini ali društvu, ker že več zaporednih let nimajo dovolj članov za obstoj društva (zakon o društvih zahteva najmanj deset članov) in nam niso poslali seznamov članstva in njihovih vodstev. Za leto 1993 nimamo komu poslati seznama članstva in koledarjev zanje.

Podatkov o vodstvih nimamo tudi za naslednja čebelarska društva: Hrenovice, Jarenina, Prebold, Šempter v Savinjski dolini, Šentjernej, Šmartno ob Paki, Velika Polana in Zg. Ščavnica.

Prosim, da nam podatke čimprej sporočite!

RAZPIS ZA PREDLOGE ZA ODLIKOVANJA IN PRIZNANJA

Vodstva čebelarskih organizacij, ki želijo v letu 1993 predlagati svoje člane za podelitev odličij Anton Janša I. stopnje, naj do konca januarja 1993 pošljejo svoje zahtevke na predpisanem obrazcu »Predlog za podelitev odličja A. Janša«, ki jih dobite na ZČDS. (Predlagate lahko le tiste, ki so prej že prejeli odličje III. oziroma II. stopnje!)

Če imate v svoji sredini čebelarja, ki je na področju znanstvenoraziskovalnega ali inovativnega dela v čebelarstvu bistveno prispeval k napredku čebelarstva, ga predlagajte za dodelitev nagrade P.P. Glavarja. Zahtevke naslovite na ZČDS do konca januarja 1993.

Strokovna služba ZČDS

**APIS M & D.D.O.O.
MARKO DEBEVEC
ČUŽA 7**

61360 VRHNIKA

telefon: (061) 751-282

Odprto: od 9.-12. in 16.-18. ure

PREDELAVA VOSKA V SATNICE PO UGODNIH CENAH

Vse čebelarje in čebelarstva obveščamo, da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh velikosti:

- urejeno imamo vso dokumentacijo in pogoje za izdelavo,
- satnice izdelujemo na novih sodobnih strojih, velikost celic popolnoma ustreza naši kranjski čebeli,
- vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 126 °C,
- priporočamo vam, da se za nakup satnic dogovorite v okviru čebelarstva (ugodnejša cena), po dogovoru pa pridemo po vosek tudi sami,
- iz enega kilograma voska izdelamo po dogovoru od enajst do dvanajst AŽ satnic,
- cene za predelavo voska v satnice so v predsezoni, to je do konca februarja 1993, zelo ugodne, in sicer od 80 do 100 SIT od enega kilograma voska ali po dogovoru pri večjih količinah.

ODPRTO IMAMO VSAK DELOVNIK OD 9.-12. in od 16.-18. URE, OB SOBOTAH PA OD 9.-12. URE.

PRIZNANO VZREJALIŠČE MATIC APIS M & D.D.O.O. VRHNIKA,

sprejema prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme. Maja in junija so na voljo čebelje družine na petih in sedmih satih.

Vsem naročnikom (čebelarjem, ki plačujejo Slovenskega čebelarja neposredno ZČDS in ne blagajnikom svojih društev), podjetjem, ustanovam in šolam smo novembra poslali račune in položnice za plačilo naročnine na Slovenskega čebelarja za leto 1993. Prosimo, da obveznosti poravnajo do 10. decembra 1992! Za vaše razumevanje in pravočasno plačilo se vam lepo zahvaljujemo.

ZČDS

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarstvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarstva Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Marjan Skok, Stanislav Hajdinjak, Pavle Zaletel, mag. Janez Poklukar, dipl. oec. Aleš Mižigaj.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, dipl. vet. Mira Jenko, Marjan Debelak in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša za leto 1992 1.700,00 SIT. Posamezna številka pa stane 110,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 1.500,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela črnobela stran na ovitku 50.000,00 SIT, v sredini 40.000,00 SIT, pol strani 26.000,00 SIT, četrt strani 14.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 20,00 SIT za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarskega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja, iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Tiska KURIR print d.o.o. Ljubljana, Parmova 39.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE PRODAJA KOZARCE ZA MED

- V ljubljanski regiji lahko kupite kilogramske steklene kozarce po zelo ugodni ceni do konca decembra pri Davidu Ferletu, Bizoviška 1/b, Dobrunje pri Ljubljani, tel. (061) 487-876, vsak torek med 10. in 18. uro.

(po dogovoru tudi izven tega časa)

Cena kozarca s PVC pokrovom je 36 SIT,

cena kozarca brez pokrova pa 33 SIT.

- V mariborski regiji lahko kupite enake kozarce pri proizvodnem in trgovskem podjetju »Mellifica« eksport – import, Industrijska ul. 16, Ruše, tel. (062) 662-395, vsak delovnik.

Cena kozarca brez pokrova je 36 SIT.

NAKUP ČEBELARSKEGA KOLEDARJA

ZČDS nudi posameznikom, organizacijam in čebelarским društvom 12 stranski 8-listni stenski barvni koledar, dimenzij 35 x 23 cm.

Cena koledarja je 232 SIT (4 DEM).

Pri nakupu nad 100 koledarjev priznamo 10 % popust.

Možnost dotiska naslova firme.

OPOZORILO!

Vsi čebelarji, ki bodo plačali članarino ZČDS za leto 1993, bodo prejeli koledar brezplačno pri svojem blagajniku.

Čebelarji, sadjarji, vrtičkarji in poljedelci!

Izšel je Setveni koledar 1993 Marije in Matthiasa Thuna z napotki za biodinamično pridelovanje. Dobite ga v knjigarnah in semenarnah. Naročila sprejemamo tudi po telefonu 061/226-773. Kupite ga lahko tudi na ZČDS. Cena v decembru je 500 tolarjev.

PREDAVANJA O BIODINAMIČNEM ČEBELARJENJU

Čebelarska društva, ki bi v letošnji zimski sezoni želela organizirati predavanje o BIODINAMIČNEM čebelarjenju g. Matthiasa Thuna, prosimo, da se javijo društvu. Ajda po telefonu (061) 226-773.

Razpis komisije za tehnologijo in selekcijo

Vabimo vse čebelarje in izdelovalce čebelarske opreme, ki imajo predloge za izboljšanje tehnologije čebelarjenja, da se pisno ali po telefonu javijo komisiji na ZČDS.

**Komisija za tehnologijo in
selekcijo ZČDS
predsednik: Marjan Debelak**